CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

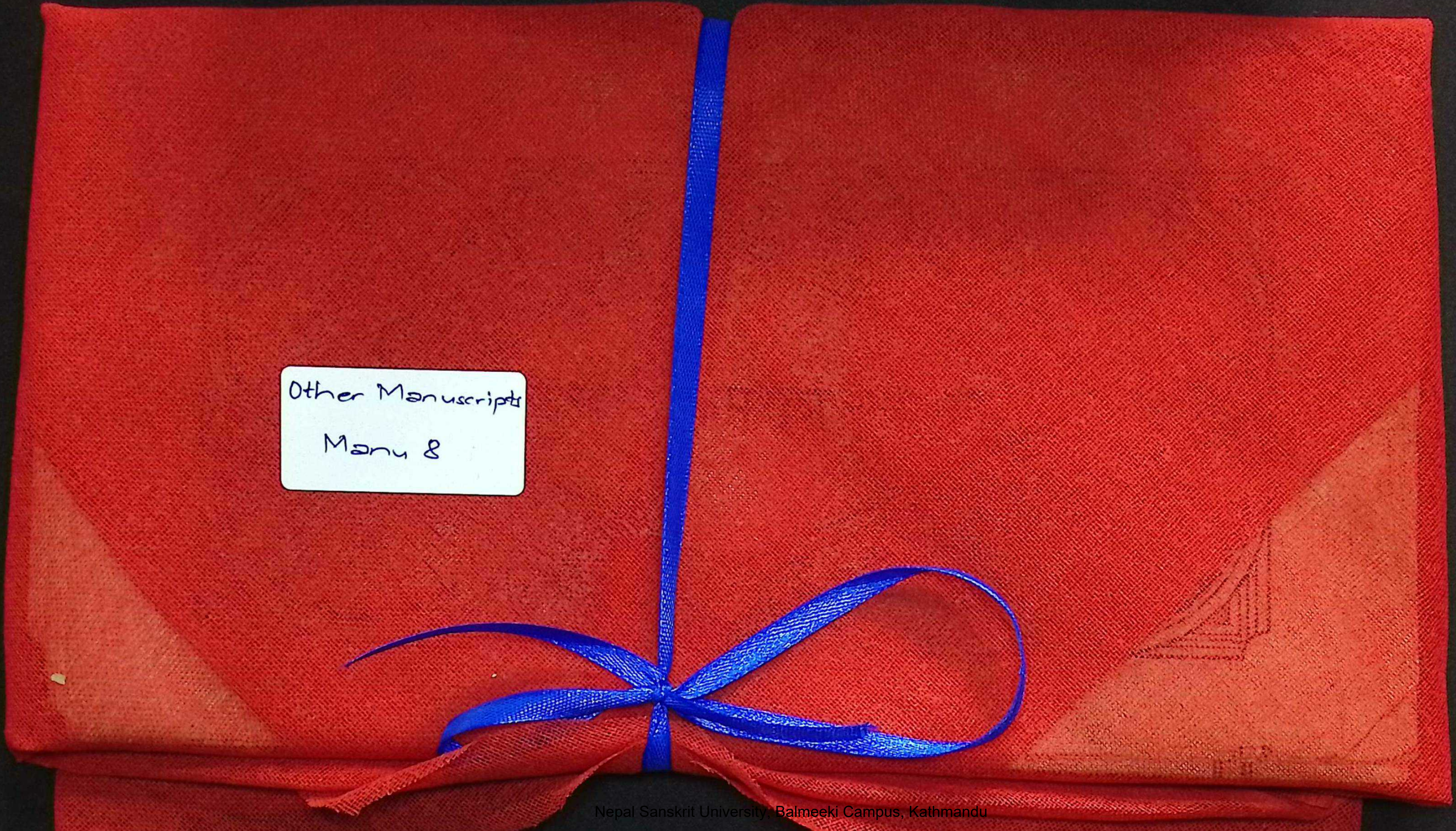

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तृतीयस्य

अथ सर्वानुक्रमसूत्र प्रारंभः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

स॰नु॰ श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ॐ मंडलंदक्षिणमक्षिहृदयंचाधिष्ठितंयेनशुक्ला सू॰अ॰
१ नियजूंषिभगवान्याज्ञवल्क्योयतःप्रापतंविवस्वंतंत्रयीमयमर्चिष्मंतम- १
भिध्यायमाध्यंदिनीयेवाजसनेयकेयजुर्वेदाम्नायेसर्वेसखिलेसशुक्रिय
ऋषिदैवतछंदांस्यनुक्रमिष्यामोयजुषामनियताक्षरत्वादेकेषांछंदोन
विद्यतेद्रष्टारऋषयःस्मर्तारःपरमेष्ठ्यादयोदेवतामंत्रांतर्भूताअग्न्यादिका
हविर्भाजस्तुतिभाजोवानःशाखोखाशम्योपवेषकपालेंध्मोलूखलादयश्च
प्रतिमाभूतास्छंदांसिगायत्र्यादीन्येतान्यविदित्वायोधीतेनुब्रूतेजपति
जुहोतियजतेयाजयतेतस्यब्रह्मनिर्वीर्यंयातयामंभवत्यथांतराश्वगर्त्तं १
वापद्यतेस्थाणुंवर्छतिप्रमीयतेवापापीयान्भवत्यथविज्ञायैतानियोधी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तेतस्यवीर्यवद्‌थयोर्थवित्तस्यवीर्यवत्तरंभवतिजपित्वाहुत्वेष्वातत्फलेन
युज्यते ॥ १ ॥ इषेत्वादिरवंब्रह्मांतंविवस्वानपश्यत्ततः प्रतिकर्मविनियोगेन
ब्राह्मणानुसारेणऋषयोवेदितव्याः परमेष्ठीप्राजापत्योदर्शपूर्णमाससंत्रा
णामृषिर्देवावाप्राजापत्याइषेत्वाशारवानुष्टुब्विनियोगः कल्पकारोक्तएव-
मूर्ज्जेत्वावायवोवायव्यंदेवोवऐंद्रंयजमानस्यशारवावसोर्वायव्यंद्यौर्मति
रिश्वनउंरवावसोर्वायव्यंदेवस्त्वापयःकामधुक्षःप्रश्नःसाविश्वायुस्त्रीणि
गव्यानींद्रस्यैंद्रंविष्णोपयः ॥ २ ॥ यो ॥ अग्नइदमाग्नेये ॥ कस्त्वाप्राजा
पत्यंकर्मणेस्रुक्‌शूर्पंप्रत्युष्टंहृदेराक्षसेउरुब्रह्मरक्षोघ्नठं सर्वन्नधूरसिधूर्देवानां
विष्णुस्त्वानउरुहविष्याअपहतठं रक्षोयछंताठं हविष्यादेवस्यत्वासावि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

स॰नु॰ ॥ र्ठ॰ सर्वेभ्राग्नये लिंगोक्ते भूतायत्वा हविः स्वः सूर्योद्दर्ठ॰ हंतां गृहाः पृथिव्यास्त्वा ॥ सू॰अ॰
२ ॥ हव्यं पवित्रे लिंगोक्त र्ठ॰ सवितुर्देवीः प्रोक्षिता आपान्यग्नये लिंगोक्ते दैव्याय ॥ ५
पात्राणि ॥ ३ ॥ शर्मास्यदित्याः कृष्णाजिनं अवधूतर्ठ॰ राक्षसमद्रियावो
लूखले अग्नेर्हविर्वृहत्स इदम्मोसले हविष्कृदधिदैवतं वागाधियज्ञं पत्नी कु
कुटो वाग्वर्षवृद्धर्ठ॰ शूर्पं प्रतित्वा हविः परापूतमपहतर्ठ॰ राक्षसे वायुर्वोर्दे
वो वस्तंडुला धृष्टिरूपवेषो पाग्न आदेव यजमाग्नेये ध्रुवं मसिषणा कपा
लान्यग्ने ब्रह्माग्नेयं धिषणासि दार्षदं दिवः शम्याधिषणोपलं धान्यमसिषं
णाथं हविर्महीनामाज्यर्ठ॰ ॥ ४ ॥ संवपामि हविः समाप आपं जनयत्वे ॥ २
दर्ठ॰ हविरिषे त्वाज्यं घर्मोसिषणां पुरोडाशश्चितायत्रयाणां त्रितो हितएक

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तः क्रमेणाददइंद्रस्यस्फ्यः पृथिविवेदिर्व्रजंपुरीषंवर्षतुवेदिर्बधानसावित्र
मपाररुमररोआसुरेद्रप्सस्त्तेवेदिर्गायत्रेणत्रीणिवैष्णवानिसुक्ष्मात्रयाणां
वेदिः पुराघशर्ठं सोपश्यच्चांद्रमसीं त्रिष्टुभंप्रोक्षणीः प्रैषोद्विषतः आभिचा
रिकमनिशितः स्रुवोनिशितास्रुगदित्यैविष्णोर्योक्रमूर्ज्जेत्रयाणामाज्य-
ठं सवितुरापंतेजोसिधामाज्यं ॥ ५ ॥ कृष्णोसीध्मोवेदिर्बर्हिर्लिंगोक्ते ॥ अ
दित्याआपंविष्णोः प्रास्तरमूर्णम्रदसंवेदिर्भुवपतये त्रीण्याग्नेयानि गंध
र्वस्त्रयाणांपरिधयोवीतिहोत्रं घिस्वावसुराग्नेयीं गायत्रीर्ठं समिदाग्नेयर्ठं
सूर्यस्त्वा लिंगोक्तर्ठं सवितुर्विधृतीऊर्णम्रदसमात्वाप्रास्तरे घृताच्यासित्र
याणांजुहूपभृध्रुवाः क्रमेणाप्रियेणहविर्ध्रुवा असदन्याहिमांवैष्णवे अग्ने

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

स॰नु वाजजिदाग्नेयंनमोदेव छं स्वधापित्र्यर्ठं॰ सुयमेस्तुचावंघ्रिणावैष्णावंवसुम सू॰अ॰
३ तीमाग्नेयमितऐंद्रर्ठं॰ संज्योतिषाज्यंमर्यीदमाशीःप्रतिग्रहणमुपहूताद्यावा १
पृथिव्यस्॥ ६॥ ब्रह्मत्वंप्रतिष्ठांतं॥ बृहस्पतिरांगिरसोपश्यतुदग्नेष्वाप्रा
शित्रमेतंतेवैश्वदेवमेषातेनुष्टुबाग्नेय्यग्नेवाजजिदाग्नेयमग्नीषोमयोश्च
त्वारिलिंगोक्तानिवसुभ्यस्त्रयाणांपरिधयः संजानाथाव्यंतुप्रास्तरेमरुतां
कपिर्बृहतींप्रास्तरीमंत्यः पादआग्नेयोसंपरिधिंदेवलआंग्नेयींत्रिष्टुभंवि
राड्रूपांयजुरंतामग्नेःप्रियंयजुःस छं स्त्रवभागाःसोमसुक्ष्मोवैश्वदेवींत्रि-
ष्टुभंयजुरंता छं स्वाहावाडयजुर्घृताचीस्त्रुचौयज्ञनमःसूर्प्यंयवमान्कपिरु ३
द्दालवांधानांतर्वानितिपंचार्षेयोयज्ञोदेवताग्नेदब्धायोगार्हपत्योग्नयेदक्षि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

णाग्निः सरस्वत्यैलिंगोक्तं वेदोसिवेदो देवा मनसस्पति र्वातदेवत्यां विराजᳪं सं
बर्हिर्लिंगोक्ता त्रिष्टुब्विराड्रूपाकस्त्वा प्राजापत्यᳪं रक्षसांᳪं राक्षसम् ॥ ७॥
अथयाजमानᳪं संवर्च्चसात्वाष्ट्री त्रिष्टुब्दिविविष्णुस्त्रीणि वैष्णवान्यस्मा-
द्भागोस्यैभूमिरगन्मदेवंᳪं संज्योतिषाहवनीयः स्वयंभूः सूर्यस्य सौरे अ-
ग्नेगृहपतेगार्हपत्यः सूर्यस्यसौरमग्नइदमाग्नये ॥ ८ ॥ पितृयज्ञः प्रजापते
रार्षमग्नये सोमायद्वेदेवे स्वाहाकारश्रुते रपहता असुरं येरूपाणिकव्यवाह
नोग्निस्त्रिष्टुबत्रामीमदंतपित्र्ये नमोवः षड्लिंगोक्तानिपरेपित्र्ये आधत्तपित्र्या
गायत्र्युर्जमापिविराट् ॥ ९ ॥ अग्न्याधेयं प्रजापतेरार्षं ॥ देवानामग्नेर्गंधर्वा
णांवासमिधाग्नेब्रह्मश्वतस्त्रोगायत्र्यः समिधाविरूप आंगिरसः सुसमिद्धायव

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

स॰नु॰ सुश्रुतस्तंत्वाभरद्वाजोभूर्भुवः स्वः स्तिस्रोमाहव्याहृतयोग्निवायुसूर्यदेवत्याः सू॰अ॰
४ क्रमेणद्यौरिवयजमानाशीर्लिंगोक्त देवतायंगोः सार्पराज्ञस्तृचोगायत्र्योग्निः १
परावररूपेणदेवता ॥ १० ॥ अग्निहोत्रंप्रजापतेरार्षं ॥ मग्निर्ज्योतिः सप्तलिं
गोक्तदेवतागायत्र्यआद्याः पंचैकपदाअग्निर्वर्च्चोद्दितक्षापश्यत्परांजीवलश्चै
लकिः ॥ ११ ॥ यजमानाग्न्युपस्थानंबृहद्देवानामार्षं ॥ उपप्रयंतइत्यनुवाक-
आद्येद्वेआग्नेय्यौगायत्र्यावुपवत्स्या गोतमोराहूगणोमूर्द्धन्वंत्याविरूपउभावां
भरद्वाजऐंद्राग्नींत्रिष्टुभमयंतेदेवश्रवा देववातश्चभारतावाग्नेयीमनुष्टुभमय
मिहवामदेवोजगतीमस्यप्रजामवत्सारोगव्यांवाग्नेयींवाप[illegible]ोदेवत्यांवाग ४
यत्रींतनूपाआग्नेयानींधानाआग्नेयींमहापंक्तिरूप्यवसाना ॥ १२ ॥ चित्राव-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

सोरात्रिदेवत्यमृषयोपश्यन्त्संत्वमाग्नेयमंधस्थरेवतीः सꣳहितेतिस्त्रीणि
गव्यांन्त्सुपत्वाग्नेयंतृचंगायत्रंमधुछंदावैश्वामित्रोग्नेत्वंचतस्त्रोद्विपदा आग्ने-
यीर्बंधुःस्कबंधुःश्रुतबंधुर्विप्रबंधुरेकैकश इडेकाम्यागव्येसोमानंब्राह्मणस्प
त्यंतृचंगायत्रंब्रह्मणस्पतिर्मेधातिथिर्वामहित्रीणाꣳसत्यधृतिर्वारुणिरा
दित्यदैवतंतृचंगायत्रंपथिस्वस्त्ययनंकदाचनैंद्रींपथ्याबृहतींमधुछंदास्त
त्सवितुर्विश्वामित्रःसावित्रींगायत्रींपरितेवामदेवआग्नेयींमनिरुक्तांगा
यत्रीं॥१३॥क्षुल्लकोपस्थानमासुरेरार्षं॥भूर्भुवःस्वः प्रवत्स्यदुपस्थानमा
गतोपस्थानंचादित्यस्यार्षंनर्यगार्हपत्यःशꣳस्याहवनीयोथर्यदक्षिणा
ग्निरागन्माहवनीयोनुष्टुबयमग्निर्न्यंकुसारिणीबृहतीगार्हपत्योयमग्नि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

रन्वाहार्यपचनोनुष्टुब् गृहामात्रिष्टुब्विराड्रूपायेषामनुष्टुबुपहूता महापंक्ति
स्थ्यवसानास्तिस्रोपिवास्तव्याः शंयुर्बार्हस्पत्यः ॥ १४ ॥ चातुर्मास्यानि
प्रजापतेरार्षं ॥ प्रघासिनोमारुती गायत्री यद्ग्रामे मारुत्यनुष्टुब निरुक्ता
मोषूणोगस्त्य ऐंद्रामारुतीं विराजमकंन निरुक्ताग्नेष्व अनुष्टुबवभृथय
ज्ञदैवतं पूर्णादर्विद्वे ओर्णवाभ ऐंद्र्यावनुष्टुभावक्षंद्वे गोतम ऐंद्र्यौ पंक्ती
मनोनुमानसंतृचं बंधुर्गायत्रं वयर्ठ· सौमीं गायत्रीं बंधुरेषते द्वे रौद्रे अव
रुद्रर्ठ· रौद्र्यावेकापंक्तिरपरा ककुब् त्र्यंबकं द्वे अनुष्टुभौ पूर्वस्या वसिष्ठः ए
तदास्तार पंक्तिस्त्र्यायुषं नारायण उष्णिहं यजमानासिषर्ठ· शिवोनामक्षौरं ५
निवर्तयामि लिंगोक्तदेवतमाशीः प्रायम् ॥ १५ ॥ अग्निष्टोमः प्रजापतेरा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

र्ष॥ मेदंहे अत्यर्षीण्यवसाने अद्यावर्ह्चौं देवयजन देवत्या विमाआपओष
धेकुशातरुणछं स्वधितेक्षौरमापोऽअस्मानापंदीक्षातपसोर्वासोमही
नांनवनीतंवृत्रस्यांजनंचित्पतिर्हे प्राजापत्ये देवोमासावित्रमावोदेव्यनु-
ष्टुबासीस्वाहायज्ञंचतुर्णांयज्ञआकूत्यैचतुर्णामौद्भ्रभणानामग्निरापो
देवीलिंगोक्तदेवताविराट् ॥१६॥ विश्वोदेवस्यस्वस्त्यात्रेयः। सावित्री-
मनुष्टुभमृक्सामयोः कृष्णाजिनेशर्मासिकृष्णाजिनमूर्गस्यांगिरोभिर्दृष्टंमे
खलठं· सोमस्यनीविर्विष्णोर्वासः इंद्रस्यसुसस्याः कृष्णविषाणोच्छ्रयस्वदं
डोव्रतंयज्ञोदेवीधीर्येदेवावाक्प्राणोदानौचक्षुः श्रोत्रमध्यात्ममग्निर्मित्राव
रुणावादित्योविश्वेदेवाअधिदैवतठं· श्वात्राआपीजगतीयंतेलोष्टमपोमू-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

त्रंपृथिव्यालोष्टमग्नेत्वमाग्ने यनुष्टुप्पुनर्मन आग्नेयंत्वमग्ने वत्स आग्नेयीं
गायत्रीछंरास्त्वेयत्सौम्यमेषातेहिरण्याज्यदैवतंजूरसिवाग्दैवतꣳ·शुक्रम
सिहिरण्यंचिदसिगौः सोमक्रयणीवायूपाध्यारोपकल्पनया ॥१७॥ व
स्व्यस्यनुष्टुप्बृहती सोमक्रयण्यास्तुतिरदित्या आज्यमस्मेषणांलिंगोक्ता
देवताः समख्येपत्न्याशीरास्तारपंक्तिरेषतेलिंगोक्तदेवतमास्माकोसिसौ-
म्यमभित्यꣳ· साविव्यष्टिः प्रजाभ्यस्त्वा प्रजास्त्वा शुक्रंत्वासौम्यानिसग्मे
स्मेलिंगोक्तेतपसोर्ईजार्न्ईसोमो मित्रोनइंद्रस्य सौम्येस्वानादीनिधिष्ण्य-
नामानिपरिमाग्नेयीपुरस्ताद्बृहती प्रतिपंथामनुष्टुब्पथिदेवत्यादित्याः ६
कृष्णाजिनमदित्यैसौम्यमस्त भ्नात्रिष्टुभौवारुण्यौ सूर्यस्यानुष्टुप्कृष्णा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

जिनमुस्त्रावूर्ह्वं बृहत्यानडुहीभद्रोमेसौम्यंनमोमित्रस्याभितपन्नः सूर्यःसौ
रींजगतींवरुणस्यपंचवारुणानियातेसौमींत्रिष्टुभंगौतमः ॥१८॥ अग्नेस्त
नूरसिपंचवैष्णवान्यग्नेःशकलंवृषणौदर्भतरुणकेउर्वश्यसित्रयाणांलिंगो
क्तादेवतागायत्रेणत्रीण्याग्नेयानिभवतंनःपंक्तीरग्नावग्निर्विराडेतयोर्नि
र्मथ्याहवनीयावग्नीदेवते आपतयेवायव्यमनाधृष्टमाज्यमग्नेव्रतपा आ
ग्नेयमर्ठंशुरर्ठंशुः प्रकृतिश्चतुरवसानासौम्यंत्वोर्द्वचौलिंगोक्तदेवतोयाते-
त्रीण्याग्नेयानितप्तायनीचत्वारिपार्थिवानिविदेदाग्नेयमग्ने अंगिरोयो
स्यामनुत्वालिंगोक्तानिसिर्ठंह्यसित्रयाणांवेदिरिंद्रघोषश्चतुर्णामुत्तरवेदि
रिदमहमापर्ठंसिर्ठंह्यसिपंचानांवाग्भूतेभ्यः स्रुग्ध्रुवोसिपरिधयस्त्रयाणां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

मग्नेःसंभारागुल्म्युल्बादयः॥१९॥युंजतेश्यावाश्वः।सावित्रींजगतीमिदंवि
ष्णुर्मेधातिथिर्वैष्णवींगायत्रीमिरावतीवसिष्ठस्त्रिष्टुभंदेवश्रुतावक्षधुरौप्रा
चीस्वंगोष्ठमत्रहविर्द्धानेविष्णोर्नुतिस्रोवैष्णव्यस्त्रिष्टुभआद्येद्वेयजुरंतेवि-
ष्णोर्नुव्रतदीर्घतमाऔतथ्योविष्णोररराटंपंचवैष्णवान्याददेग्निरिदमह
ठ॰रक्षोघ्नंबृहन्नोपवर्णीदमहंपंचलिंगोक्तानिस्वराडस्योपवर्णाणिचत्वारि
रक्षोहणोवःसप्तवैष्णवानियवोसियवोदिवेत्वौदुंबर्यस्युधंतांपित्र्येउद्दिवं
पंचानामौदुंबरीघृतेनद्यावापृथिव्यमिंद्रस्यैंद्रंपरित्वामधुछंदाअनिरुक्ता
मैंद्रीमनुष्टुभमिंद्रस्यैंद्राणित्रीणिचतुर्थंवैश्वदेवम्॥२०॥विभूरस्यष्टानां ७
धिष्ण्याअग्नयः॥संम्राडाहवनीयःपरिषद्योबहिष्पवमानदेशोनभोसि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

चात्वालोमृष्टोसिद्वाःमित्रऋतधामौदुंबरीसमुद्रोसिब्रह्मासनमजोसिशा
लाद्वार्येहिरसिप्राजहितोवागसिसदऋतस्यद्वार्येअध्वनाॐसूर्योमित्र
स्यर्त्विजोग्नयोधिष्ण्याः ॥ २१ ॥ज्योतिरसिवैश्वदेवं ऽ त्वꣳसोमक्रतुभ्योगी
वः सौमीं गायत्रीमनवसानांजुषाणो अप्तुदेवत्यैकपदाविराड्यजुरंताग्नेन
यागस्त्यआग्नेयींत्रिष्टुभममयन्नस्त्रिष्टुब्यजुरंताग्नेय्युरुविष्णोवैष्णव्यनु
ष्टुब्यजुरंतादेवसवितःसावित्रमेतत्वꣳसौम्यꣳस्वाहानिर्लिंगोक्तदेवतामा
ग्नेव्रतपाआग्नेयमत्यन्यान्वनस्पतिरोषधेकुशातरुणाॐस्वधितेपरश्वद्यौ
मातस्त्वंवनस्पतिः ॥ २२ ॥ अग्रेणीःशकलं ॥ देवस्त्वायूपःस्कापिप्पलाभ्य
श्चबालंद्यामग्रेणायूपोयातेदीर्घतमायूपदेवत्यांत्रिष्टुभंब्रह्मवनिब्रह्मदृꣳ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ह यूपदेवत्ये विष्णोः कर्माणि द्वे मेधातिथिर्वैष्णव्यौ गायत्र्यौ परिवीर्यूपो दिव-
स्वरुरेषते यूप उपावीस्तृणमुपदेवांलिंगोक्त मृतस्य त्वा पशुरग्नीषोमाभ्यां
लिंगोक्तमद्भ्योपां पशुरापोदेवीरापर्ठ॰ संते पशुर्घृतेन स्वरुश्शासौरे वतीवाग्व
र्षोतृणछं स्वाहा दैवे ॥ २३ ॥ माहिर्भूरज्जुर्नमस्ते यज्ञो देवीरापोर्द्वमापमर्द्द
माद्दीर्वाचं ते मनस्ते पशुः शंलिंगोक्तमोषधे तृणछं स्वधिते सीरक्षसांलिंगोक्तं
निरस्तमिदमहर्ठ॰ रक्षोहणी घृतेन द्यावापृथिव्यं वायो वायव्य मग्निराज्यस्या
ग्नेयछं स्वाहाकृते वपाश्रपण्या विदमाप आर्पी महापंक्तिरुव्यवसाना पावमा
नश्वांत्यः पादः संते हृदयर्ठ॰ रेडसि वसाप्रयुतं लिंगोक्तं घृतं वैश्वं देवं दिशः पं ८
चदिश्यान्यैंद्रः प्राणः पश्वंगः प्राणदानं लिंगोक्तं देवत्वाष्ट्री त्रिष्टुप् ॥ २४ ॥ स

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

मुद्रंलिंगोक्तानिद्वादश ॥ दिवंतेस्वरुर्मापोह्ह्दयश्शूलंधाम्नोधाम्नोवारुणं
यदादुर्वारुणीगायत्र्यनवसानासुमित्रियानआपर्ठं हविष्मतिर्लिंगोक्तदे
वतानुष्टुबग्नेर्वश्चत्वार्सापान्यमूरापींगायत्रींमेधातिथिर्ह्देत्वासौम्यनु
ष्टुप्सोमराजंन्त्सौम्येश्शृणुतुलिंगोक्तदेवतात्रिष्टुब्देवीराप। आपीपंक्तिः-
कार्षिराज्यमनुष्टुप्समुद्रस्यसमाप आपेयमग्नेमधुछंदाआग्नेयींगायत्री
माददेग्रावानिग्राभ्याआपमिंद्रायत्वापंचसौम्यानियत्तेसौमीविपरीता
बृहतीश्चात्राः पथ्याबृहतीमाभेः सौम्यमर्द्दं द्यावापृथिव्यमर्द्दं प्रागपाक्सौ
म्युष्णिक्त्वमंगगोतमऐंद्रींपथ्याबृहतीम् ॥ २५ ॥ वाचस्पतयेप्राणदेवत्या
विराट् ॥ मधुमतीलिंगोक्तंयत्तेसौम्यछं स्वाहोरुयजुषीलिंगोक्तेस्वांकृतो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

स्युपाछं शुर्देवेभ्यस्त्वादेवंदेवाछं शोलिंगोक्तमाभिचारिकं प्राणायग्रहोव्या
नायउपाछं शुसवनः उपयामगृहीतोस्यंतरैंद्रमंतस्त्वेमघवदेवत्यात्रिष्टु
बुदानायग्रहं आवायोवसिष्ठोवायव्यांत्रिष्टुभमिंद्रवायूमधुछंदाऐंद्रवाय
वींगायत्रीमयंवांगृत्समदोमैत्रावरुणीछं रायावयंत्रसदस्युस्त्रिष्टुभंयावां
मेधातिथिराश्विनींगायत्रींतंप्रत्नथावत्सारः काश्यपोवैश्वदेवींजगतीमछि
न्नस्यसौम्यर्ठं सामथमैंद्रीत्रिष्टुपनृपंत्वयाऽग्नीलिंगोक्ते ॥२६॥ अयंवे
नोवेनस्यत्रिष्टुप् सोमस्तुतिरधिदैवतमधियज्ञंचमनोनत्रिष्टुप्सोमस्तुतिर
धियज्ञानुवादिन्यपमृष्टः शंडोपमृष्टोमर्कः आभिचारिकेदेवास्त्वाशुक्रा-
मथिनावनाधृष्टासिदक्षिणोन्तरवेदिश्रोण्योसुवीरः सुप्रजाःशुक्रामंथिनो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

निरस्तोद्वे आभिचारिके शुक्रस्य मंथिनः शाकलं ये देवासः परुछेपो वैश्वदेवीं
त्रिष्टुभमाग्रयणोसि लिंगोक्त देवतं ॥ २७ ॥ सोमः पवते वैश्वदेव मिंद्रा
यत्वा पंच लिंगोक्तानि मूर्द्धानं भरद्वाजो वैश्वानरी त्रिष्टुभं ध्रुवोसि ध्रुवो ध्रुवं ध्रु
वेण बृहती पूर्वोर्द्धर्चो ध्रौव उत्तर ऐंद्रो यस्ते देवश्रवाः सौमीं त्रिष्टुभं यजुरंतां देवा
नांचा त्वालदेवतं प्राणायमे लिंगोक्त देवतान्येकादश कोसि प्राजापत्यो ष्णि
ग्वर्द्धमाना मधवेत्वा लिंगोक्त देवतानि त्रयोदशः ॥ २८ ॥ इंद्राग्नी विश्वामि
त्र ऐंद्राग्नीं गायत्रीं माघ त्रिशोक आग्न्यैंद्री मोमासो मधुछंदा वैश्वदेवीं वि
श्वेदेवासो गृत्समद इंद्र मरुत्वश्चतस्त्रो विश्वामित्र ऐंद्रामारुती स्त्रिष्टुभो मरु
तांत्वा यजुर्मरुत्वतीयं महां ॥ २ इंद्रो भरद्वाजो माहेंद्री त्रिष्टुभं य ओजसा व-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

त्सोगायत्रीमुदुत्यंप्रस्कण्वः सौरींगायत्रींचित्रंकुत्सआंगिरसस्त्रिष्टुभर्ठं रूपे
णवोदक्षिणाश्वत्तुर्णांब्राह्मणमद्यालिंगोक्तदेवतान्यष्टौ ॥२९॥ विष्णोर्वैष्णा
वंकदाचनादित्यदेवत्येबृहत्यौयज्ञोदेवानांकुत्सस्त्रिष्टुभंविवस्वन्यजुः श्र-
दस्मैजगत्याशीर्वामिमद्यभरद्वाजोबार्हस्पत्यः सावित्रींत्रिष्टुभर्ठं सावित्रोसि
सावित्रर्ठं सुशर्मासिवैश्वदेवंबृहस्पतिसुतस्यलिंगोक्तमहंप्रजापतिरूपेणा-
त्मादेवतात्रिष्टुबग्ना ॥२ इपत्नीवन्नाग्नेयंप्रजापतिः प्राजापत्यर्ठं हरिरस्प्ट
वसामेहर्योर्यस्तेलिंगोक्तेदेवकृतस्याग्नेयानिषट् ॥३०॥ समिद्धाग्निर्वैश्व
देवींत्रिष्टुभंधातालिंगोक्तबहुदेवत्यासुगावोदेवीयां २॥ आवहोवयमाग्ने १०
स्यौयज्ञयज्ञमेषतेलिंगोक्तेयजुषीउरुर्ठं हिरसुनः शेपोवारुणींत्रिष्टुभंन

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

मोवारुणमग्नेरनीकमाग्नेयीत्रिष्टुप्समुद्रेतेसौमीविराड्देवीरापः पंक्ति-
र्दृहतीवापूर्वोर्न्द्दच आपउत्तरः सौम्योदेवानामाग्नेयमेजतुत्र्यवसानामहा
पंक्तिर्यस्यैतेवशापुरुदस्मोगर्भोमरुतोयस्यगोतमोमारुतींगायत्रींमही
द्यौर्मेधातिथिर्द्यावापृथिव्यामित्यग्निष्टोमः ॥३१॥अथषोडश्यातिष्टगोत
म॥ऐंद्रीमनुष्टुभंयुक्ष्वाहिमधुछंदा इंद्रमिद्गोतमोयस्मान्नैंद्रीत्रिष्टुप्परब्र
ह्मरूपेणषोडशिनस्तुतिरिंद्रश्चैंद्रावारुणीषोडशिदेवत्यावायजुरंताग्नेपव
स्ववैखानसआग्नेयींगायत्रीसुत्तिष्ठन्कुरुस्तुतिरैंद्रीमहश्चंप्रस्कण्वसौरींतिस्रो
पियजुरंताउदुत्यंदेवानामार्षमाजिघ्रेडेकौसुरुबिंदुर्गव्ये महापंक्तिः प्रस्तार
पंक्तीविनःशासोभारद्वाजऐंद्रीमनुष्टुभंवाचस्पतिंवैश्वकर्मणीत्रिष्टुभंविश्वक-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

र्मन्नैंद्री वैश्वकर्मण्यग्नये त्वा देवार्षण्यदाभ्य देवत्यानिक्रेशीनां त्वा सौम्या-
नि ॥ ३२ ॥ सत्रोत्थानं देवानामार्षं इह रतिः पशुदैवतमुपसृजं नुष्णिगाग्ने
यी सत्रस्य बृहती यजमानानामात्मस्तुतिर्ध्रुवंतं परुछेप ऐंद्री मत्यष्टिंत्र्यव
सानामाद्योर्द्ध्वर्च ऐंद्रापार्वतः परमेष्ठी नैमित्तिकान्याध्यायाद्वसिष्ठस्यार्षं लिं-
गोक्तदेवतानि श्चतुस्त्रिंशद्वयो वैष्णववारुणी त्रिष्टुब्देवां दिवमाशी लिंगो
क्तदेवताश्चतुस्त्रिंशद घर्मदेवत्या पंक्तिस्त्रिष्टुब्वा यज्ञस्य यज्ञदेवत्या त्रिष्टुबा
पवस्व सौमीं गायत्रीं नैध्रुविः कश्यपः ॥ ३३ ॥ अथ वाजपेयो बृहस्पतेरार्षं ॥
इंद्रस्य च देवसवितः सावित्री त्रिष्टुप् ध्रुवसदमैंद्राणि त्रीण्यपार्ठं रसदेवत्या ११
नुष्टुब् ग्रहा लिंगोक्तदेवतानुष्टुप् संपृचौ यजुषी इंद्रस्य रथो वाजस्य पार्थिव्याति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

जगत्यंत्यः पादः सावित्रोऽप्स्वन्तरश्व देवत्या न वसानापुर उष्णिग्वातोवातिस्रो
श्वस्तुत यउष्णिाक्कि ष्टुब्जगत्योवाजिनोश्वा देवस्याहं लिंगोक्तानिवाजिनो-
श्वाएषस्य द्वेदधिक्रावावामदेव्योश्वदेवत्येजगत्यौशन्नोवसिष्ठोविराजंते
नोनाभानेदिष्ठोजगतींवाजेवाजे वसिष्ठस्त्रिष्टुभ मामाप्राजापत्यांवाजिनोश्वाः
॥ ३४॥ आपयआयुर्यज्ञेन प्राजापत्यानिप्रजापतेः स्वरमृतायजमानोस्मदि
शोनमः पृथिवीयमासंदीयंतासुन्वन्वाजस्यप्राजापत्यं तृचं त्रैष्टुभर्ठः सोमं
तृचंतापसऽ आद्यावैश्वदेव्यनिरुक्तानुष्टुब्द्वितीयालिंगोक्तदेवतातृतीया-
ग्नेयीप्रनोलिंगोक्तागायत्रीसरस्वत्यैसुन्वन्नग्निः सप्तदशलिंगोक्तदेवतानि
॥ ३५॥ अथराजसूयोवरुणस्यार्षं ॥ एषतेपार्थिवमग्निनेत्रेभ्योदेवार्षण्या

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ध्यायादृशा द्यानि दैवान्यग्नेसहस्वदेवश्चवादेववातश्च भारतावाग्नेयीमनुष्टु
भमुपार्ठ॰ शीरुश्रीणिरक्षोघ्नानिसविताद्वेयजमानो ॥ ३६ ॥ आपोदेवाआपी
त्रिष्टुप् ॥ वृष्णाऊर्मिर्लिंगोक्तानिमधुमतीरनाधृष्टाआपेसोमस्यचर्माग्नयोलिं
गोक्तान्यनिभृष्टमापर्ठ॰ सधमादोवारुणीत्रिष्टुप्क्षत्रस्यचतुर्णांतार्प्यपांड्वाधी
वासोष्णीषाणींद्रस्यधनुर्म्मित्रस्यबाहूत्वयायंधनुर्दृबषणा मिषवुआविः
प्राजापत्यंपराणिलिंगोक्तानि ॥ ३७ ॥ अवेष्टामृत्युनाशनं ॥ प्राचींपंचानांयज
मानः प्रत्यस्तमासुरं मृत्योरोजोसिरुक्मोहिरण्यरूपौमैत्रावरुणीत्रिष्टुब्यजुरं
तासोमस्यसुन्वन्प्रपर्वतस्यापीत्रिष्टुप्विष्णोस्त्रीणिलिंगोक्तानिसुन्वन्प्रजापते १२
नप्राजापत्यात्रिष्टुब्यजुर्मध्यायममुष्ययजूरुद्रयद्रोद्रम् ॥ ३७ ॥ इंद्रस्यलिंगो-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

क्तानि ॥ मातेसंवरणः प्राजापत्यऐंद्रीं त्रिष्टुभमग्नयेलिंगोक्तानिपृथिविमा
तर्भूमिर्ईळं सोवामदेवः सौरीळं सप्रपंचपरब्रह्माभिधायिनीमतिजगतीमि
यछतमानावूर्गसिशारवेंद्रस्यबाहूस्योनास्यासंदीक्षत्रस्याधीवासळं स्योना-
ळं सुन्वन्निषसादशुनःशेपोवारुणींगायत्रीमभिभूरस्यक्षायजमानोवाब्रह्मं
स्त्वमामंत्रणानिपंचलिंगोक्तानींद्रस्यस्फ्योग्निः पृथुराग्नेयळं स्वाह्राकृताअ
क्षाःसवित्रालिंगोक्तदेवतम् ॥ ३९ ॥ अथचरकसौत्रामण्यश्विनोरार्षं । अश्वि
भ्यांत्रीणिलिंगोक्तानिवायुःसौमीगायत्रीकुवितृचळं सुकीर्तिःकाक्षीवतआ
द्यासौम्यनिरुक्तात्रिष्टुब्युवमनुष्टुप्पुत्रमिवत्रिष्टुबश्विसरस्वतींद्रदेवत्येअ-
श्विसरस्वतींद्रदेवत्ये ॥ ४० ॥ ॥ इतिसर्वानुक्रमणीयेप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

स॰नु ॥अथाग्निंप्रजापतिरपश्यत्॥ साध्यावापश्यंत्सोग्निःपंचचितिकःप्रथमाचि सू॰अ॰
१३ तिःप्रजापतेर्द्वितीयादेवानांतृतीयेंद्राग्न्योर्विश्वकर्मणश्चचतुर्थ्यृषीणांपंचमी २
परमेष्ठिनोथप्रतिकर्मदर्शिनोयुंजानोष्टौसावित्राणिसवितापश्यदाद्यातृती-
याचानुष्टुप्चतुर्थीषष्ठ्यौजगत्यौद्वितीयागायत्रीपंचमीत्रिष्टुबिमंनोयजुरं
तागायत्र्यनवसानाददेभिर्हस्तेनुष्टुब्यजुरंता ॥१॥ प्रतूर्तंनाभानेदिष्ट॥
आश्वीमास्तारपंक्तिर्युंजाथांकुश्रिर्गार्दभींगायत्रींयोगेयोगेशुनशेपआ
जींप्रतूर्वंस्त्रिष्टुब्विराड्रूपायजुर्गर्भोरुयजुःपृथिव्यास्त्रीण्याग्नेयान्यन्वग्नि
राग्नेयींत्रिष्टुभंपुरोधसआगत्यमयोभुवआश्विमनुष्टुभमाक्रंम्यानुष्टुप् १३
द्यौस्तेबृहत्युत्क्रामविराडुदक्रमीत्त्रिष्टुबात्वाहृद्गृत्समदआग्नेय्यौपरिसो

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

मकोगायत्रींपरित्वापायुरनुष्टुभंत्वमग्नेगृत्समदोजगतीं ॥ २ ॥ पृथिव्या-
आग्नेयं ॥ अपांपुष्करपर्णर्ठं· स्वराड्पंक्तिः शर्मह्दे अनुष्टुभौ कृष्णाजिनपुष्करप
र्णेपुरीष्योग्निस्त्वामग्नेतृचंभारद्वाजआग्नेयंगायत्रर्ठं· सीदहोतर्देवश्रवा
देववातश्चत्रिष्टुभंनिहोतागृत्समदः सर्ठं· सीदस्वप्रस्कण्वोबृहतीम् ॥ ३ ॥
अपोदेवीः ॥ सिंधुद्वीपआपीन्यंकुसारिर्णीर्ठं· संतेत्रिष्टुप्पार्थिवोन्द्वौवाय-
व्योर्न्द्वः सुजातोनुष्टुबाग्नेय्युदुतिष्ठविश्वमनाः पथ्याबृहती मूर्न्द्वः कण्वउपरि
ष्टाद्बृहतीर्ठं· सजातस्त्रित स्त्रिष्टुभर्ठं· स्थिरोरासभेव्यनुष्टुबुष्णिग्वाशिवो
भवाजीपथ्याबृहतीप्रैतुलिंगोक्तामहापंक्तिस्त्र्यवसानाग्नेगायत्र्येकपदाग्ने
य्यृतमग्निमाग्नेयेओषधयस्त्रिष्टुबनुष्टुभावोषधिदेवत्येव्यस्यंनाग्नेयोर्न्द्वचौ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

विपाजसोत्कील: कात्य आग्नेयीं त्रिष्टुभं ॥ ४ ॥ आपोह्याप ८· सिंधुद्वीपस्तृ
चं गायत्रं मित्रउपरिष्टाद्बृहती मैत्री रुद्रा अनुष्टुब्रौद्री सर्ठ· सृष्टां द्वे सिनीवा-
ली दैवत्ये उखामादित्या मखस्य मृत्पिंडो वसवस्त्वा लिंगोक्तानि सर्वत्रा दित्यै
रास्नादितिरौषं कृत्वायादित्योष्णिगादितिरावटं देवानां पंचो रवानि मित्रस्य
विश्वामित्रो मैत्रीं गायत्रीं देवस्त्वा सावित्री बृहत्युत्थाय पूर्वोर्द्धर्च औषउत्तरो
मैत्रः ॥ ५ ॥ आकूति लिंगोक्तान्यौद्ग्रभणानि ॥ मास्वौ रव्यौ गायत्री त्रिष्टुभा
वग्निश्चपादा आग्नेयोर्द्धं नः सोमाहुतिराग्नेयीं गायत्रीं परस्या विरूप आं
गिरसः परमस्या आरुणिरनुष्टुभं यदग्ने द्वे जमदग्निरह रहर्नाभानेदिष्ठस्त्रि १४
ष्टुभौ घाः सेना अनुष्टुभ सर्वा आग्नेय्यौ त्योपरिष्टाद्बृहती ॥ ६ ॥ इशानो वत्स

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

प्री ॥ त्रिष्टुभर्ठ॰ रौक्मीनक्तोषासाकुत्स आग्नेयीं विश्वाश्यावाश्वः साविन्नींजग
तीर्ठ॰ स्रुपर्णः क्रुतिश्चतुरवसानागारुत्मी विषघ्नी विष्णोर्लिंगोक्तान्यक्नंदद्वत्स
प्रिराग्नेयींत्रिष्टुभमग्नऊर्द्ध्वृहत्यग्नेमहा बृहतीपुनर्गायश्चावात्वाध्रुवोनुष्टु
भमुदुत्तमर्ठ॰ शुनःशेपोवारुणींत्रिष्टुभमग्रेत्रित आग्नेयीर्ठ॰ हर्ठ॰सउक्ताजग
तीहयजुरत्वांतेबृहद्यजुः सीदत्वमाग्नेयीत्रिष्टुबंतरग्रेनुष्टुभौ ॥८॥ दिवस्प
र्यग्नेयंत्रैष्टुभं ॥ द्वादशर्च्चवत्सप्रीर्भलंदनः समिधाग्निंविरूपाक्षआंगिर-
सआग्नेयंगायत्रमुदुत्वातापसोनुष्टुभंप्रेदनुष्टुप्प्रप्रायमाग्नेयींवासिष्ठ-
स्यस्त्रिष्टुभमापोदेवीराप्यप्स्वग्ने विरूपः आग्नेयींगायत्रींगर्भोअसि तिस्रो
नुष्टुभोबोधामेदीर्घतमास्त्रिष्टुभर्ठ॰ सबोधिसोमाहुतिराग्नेयींयजुरंतांगाय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

त्रीं यजुर्वैश्वकर्म्मणं पुनस्त्वा त्रिष्टुबाग्नेयी ॥ ८ ॥ अपेतलिंगोक्त बहु देवत्या ॥
संज्ञानमूषदेवत्यमग्नेः सिकताश्चितः परिश्रितो यठं·सः पंचर्च्चमाग्नेयं त्रैष्टु
भं विश्वामित्रश्चतुर्थ्यनुष्टुब यंतेनुष्टुपू त्विदैष्टकेलोकं लिंगोक्तानुष्टुभा अस्या
पींप्रियमेध ऐंद्र इंद्रं जेतामाधुछंदस ऐंद्रीठं सभितश्चतस्रो ह्याग्नि देवत्या उ
ष्णिगुपरिष्टाद्बृहत्युष्णिक्पङ्क्त्यो मातेवोरवास्तुतिस्त्रिष्टुप् ॥ ९ ॥ असुन्वंतं
नैर्ऋतं तृचं त्रैष्टुभं ॥ यन्ते यजमानदेवत्या नमो विराड्भूति देवत्येकपदा निवेश
न आग्नेयीं त्रिष्टुभं विश्वावसुर्देवगंधर्वः सीरा द्वे सीरदेवत्ये बुधः सौम्यो गा
यत्री त्रिष्टुभौ शुनं चतस्रः सीतादेवत्याः कुमाराहारितो द्वे त्रिष्टुभौ तृतीया पं
क्तिश्चतुर्थ्यनुष्टुब्विमुच्यध्वमानडुही गायत्री सजूर्लिंगोक्त देवतं ॥ १० ॥ या ऽ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ओषधीः सप्तविंशतिरनुष्टुभ ओषधिस्तुतिमाथर्वणोभिषङ्मुंचंतु बंधु
द्वादशानारभ्याधीतामामाहिरण्यगर्भः कार्यांत्रिष्टुभमभ्यावर्त्तस्वोष्णिगा
ग्नेय्यग्नेयद्गायत्री यंत्रिष्टुबग्नेतवपावकोग्निराग्नेयर्ठं षड्टृचंप्रथमेविष्टार
पंङ्क्तीतिस्रः सतोबृहत्यउपरिष्टाज्ज्योतिः षष्ठ्याप्यायस्वगोतमः सौम्योगाय
त्रीत्रिष्टुबुष्णिह आतेवत्सारस्तुभ्यंताद्वेविरूपास्तिस्रोगायत्र्य आग्नेय्यस्त्यो
॥११॥ मयिककुबाग्नेयी। ब्रह्मादित्यदेवत्यात्रिष्टुब्हिरण्यगर्भोहिरण्यग-
र्भः कार्यांत्रिष्टुभंद्रप्सोदेवश्रवा आदित्योनमोस्तुसार्प्यंतृचमानुष्टुभंकृणुष्व
पंचंप्रतिसराशक्षोघ्नादेवानामार्षर्ठं सर्वास्त्रिष्टुभ आग्नेयीर्वामदेवश्चापश्यद
ग्नेस्त्वायजुराग्नेयमिंद्रस्यैंद्रंभुवस्त्रिशिरा आग्नेयींत्रिष्टुभं ॥१२॥ ध्रुवास्यूर्द्ध्वबृ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

हती ॥ प्रजापतिरनुष्टुप्भूरसिप्रस्तारपंक्तिरसार्ठ्ंस्वयमातृणा देवता विश्वस्मा
इत्येतस्यच यजुषः कांडात्कांडादानुष्टुभंतृचमग्निनादृष्टं दूर्वेष्टका देवतं यास्त्व
आग्नेयंतृचमानुष्टुभमिंद्राग्निभ्यां दृष्टं विराडयंलोकः स्वराडसौलोकः प्रजाप
तिष्टाविश्वज्योतिषं मधुश्चेतु दैवतमषाढासिसवितापश्यद्द्वावापश्यं निष्टका
दैवतम् ॥ १३ ॥ मधुवाता वैश्वदेवं तृचं गायत्रं गोतमोपांगं भन्पङ्क्तिः स्त्रींत्समु-
द्रांस्त्रिष्टुप्कौर्म्यं तृचं ध्रुवासित्रिष्टुबिषेबृहत्यौरवं ह्यृच मग्नेयुक्ष्वाग्नेयं ह्यृचं-
गायत्रमाद्यायांभरद्वाजो द्वितीयस्यां विरूपः सम्यक्त्रिष्टुब्लिंगोक्तदेवतर्चो
त्वा बृहत्यग्निर्ज्योतिषोष्णिगादित्यं गर्भं पंचर्चमाग्नेयं त्रैष्टुभमिमंमापंचर्च
माग्नेयं त्रैष्टुभमेव द्वे द्वे चांते यजुषीत्वं यविष्ठोशनाः काव्य आग्नेयीमनिरुक्तां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

गायत्रीमपांत्वा विंर्ठ॑शातिरैष्टकान्ययंपुरः पंचाशत्प्राणभृद्देवत्यानिलोकंता
इंद्रंतिस्रः प्रतीकोक्ताएवर्ठ॑सर्वत्र ॥१४॥ अथद्वितीयाचितिः ॥ध्रुवक्षितिः
पंचाश्विन्यस्तासांप्रथमाविराड्ढतस्रस्त्रिष्टुभोयजुरंताःशुक्रश्चर्तव्यर्ठ॑सजूःपं
चविश्वेषांदेवानामार्षंताएवदेवताः प्राणंमेपंचवायव्यान्यपः पंचायानिमूर्द्धा
वयएकोनविंर्ठ॑शातिर्लिंगोक्तदेवतानि ॥१५॥ अथतृतीयेंद्राग्नीऽअनुष्टुप्।
पूर्वोर्न्द्वर्च्चऐंद्राग्नउत्तरः स्वयमातृणादेवतोविश्वकर्मावायव्यर्ठ॑शज्ञासिपंचदि
ग्देवत्यानिविश्वकर्मावायव्यंनभश्चेषश्चर्तव्ये आयुर्मेदशालिंगोक्तदेवतानि
माछंदश्चषड्विंर्ठ॑शन्मूर्द्धानुष्टुब्व्यंत्रीपरोष्णिक्कतुर्दशायजूर्ठ॑षिप्राणदेवत्या
नि॥१६॥ अथचतुर्थ्याश्चुरष्टादशाग्नेर्दशैकयासप्तदशासर्घाणिलिंगोक्तदे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

स॰नु वतानिसहस्रश्चर्तव्यं ॥ १७ ॥ अथपंचम्यग्नेजातानाग्नेय्यौत्रिष्टुभौषोडशीच सू॰अ॰
१७ तुश्चत्वारिंशोलिंगोक्ते अग्नेस्त्रिष्टुबेवश्चत्वारिंशद्रश्मिनैकांतत्रिंशद्राज्य २
सिपंचायंपुरःपंचैतानिसर्वाणिलिंगोक्तदेवतानि ॥ १८ ॥ अग्निर्मूर्द्धाग्नेयोनु
वाकः ॥ प्रथमस्यृचोः गायत्र्योद्वितीयस्त्रैष्टुभौभुवस्तृतीयोजागतोयमिह-
चतुर्थआनुष्टुभः सखायःसंपंचमः प्रगाथएनावस्तत्रपूर्वाबृहतीसतोबृहत्यु
त्तराताभ्यांतिस्रोबृहत्यः संपादिताः षष्ठऔष्णिहोग्नेवाजस्यगोतमः सप्तमः
पुनः ककुभः प्रगाथोभद्रोनस्तत्रपूर्वाककुप्सतोबृहत्युत्तराताभ्यांतिस्रः क
कुभः संपादिताअष्टमः पांक्तोग्निंतंपद्पांक्तोनवमोग्नेतमग्निंहोतारमतिच्छं १७
दास्यवसानाग्नेत्वंद्वैपदस्त्र्यचः ॥ १९ ॥ अयमग्निर्विरूपोबोधिबुधगाविष्ठि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

रोजनस्यस्कतंभरः सखायइषः सꣳ समित्संवनन स्त्वांप्रस्कण्वएनावोवसि
ष्ठोग्नेवाजस्यगोतमोभद्रोनः सौभरिरग्निंतंकुमारवृषौयेनाष्टावाग्नेय्यः ष
ड्त्रिष्टुभोद्वेअनुष्टुभौतपश्चर्तव्यंपरमेष्ठीसौरंप्रोथदश्वोवसिष्ठस्त्रिष्टुभमा
ग्नेयीमायोर्द्वेस्वयमातृणदेवत्येसहस्रस्यंपंचाग्नेयानि ॥ २० ॥ रौद्रोध्यायः
परमेष्ठिनआर्षंदेवानांवाप्रजापतेर्वाद्योनुवाकः षोडशर्च्चएकरुद्रदेवत्यः
प्रथमागायत्रीतिस्रोनुष्टुभस्तिस्रः पङ्क्तयः सप्तानुष्टुभोद्वेजगत्यौमानोद्वे
कुत्सोः ॥२१॥ अंत्यानुवाकेसप्तैकरुद्रस्तुतिः ॥आद्योपरिष्टाद्बृहती द्विती
याजंगतीकुत्सस्यतृतीयानुष्टुब्द्वेत्रिष्टुभौद्वेअनुष्टुभावसंख्याताबहुरुद्र
देवत्यादशानुष्टुभोमंत्राअवतानसंज्ञकास्ततोंत्यानित्रीणियजूꣳषिबहु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

रुद्रदेवत्यानिप्रत्यवरोहसंज्ञकामंत्राः ॥२२॥ मध्येसर्वाणियजूꣳषि ॥ हिरण्य
बाहवइतितिस्त्रोऽशीतयोरुद्राणांतेषामुभयतोनमस्काराअन्येन्यतरतोन
मस्काराअपरेजातानामरुद्राः सभाभ्यइत्यादयोनमोवः किरिकेभ्यइत्य
ग्निवायुसूर्यहृदयभूताः पंचव्याहृतयोबहुरुद्रदेवत्याः ॥२३॥ अश्मन्मारु
त॥ मइमँस्तेस्मामध्याशीर्ष्णेहविष्मआभिचारिकमिमामआग्नेयंमृतवोबृ
हतीपंक्तिर्वासमुद्रस्यद्वेगायत्र्यावुपज्मंजगतीत्रिष्टुब्वापामिदंबृहत्यग्नेपा-
वकवसूयवः सनोमेधातिथिरेतेआग्नेय्यौगायत्र्यौपावकयाजगतींभर
द्वाजोनमस्तेबृहतीमाग्नेयीमृषिसुतालोपामुद्रा ॥२४॥ नृषदेपंचाग्नेयानि-
षेदेवाजगत्यौप्राणदेवत्येप्राणदाबृहतीपङ्क्तिर्वाग्नेय्यग्निस्तिग्मेनाग्नेयींगा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

यत्रीं भरद्वाजोथइमावैश्वकर्म्मणीस्त्रिष्टुभौविश्वकर्माभौवनः ॥२५॥आ
शुरैंद्रीर्द्वादश॥ त्रिष्टुभोप्रतिरथोवसृष्टानुष्टुबिषुदेवत्याप्रेतयोर्जुस्तौत्यनु
ष्टुबसौयामारुतीत्रिष्टुब्यत्रलिंगोक्तदेवतापङ्क्तिर्मर्म्माणिलिंगोक्तैवत्रिष्टुबु
दे नंतिस्रोनुष्टुभ आद्याग्नेयीर्द्वितीयैंद्रीतृतीयालिंगोक्तदेवतापंचादिशःपंच
यज्ञाग्निसाधनवादिन्य आद्येद्वेत्रिष्टुभौतृतीयापंक्तिर्बृहतीवाचतुर्थीबृहत्ये-
वांत्यात्रिष्टुब्विमानोद्वेआदित्यदेवत्येआद्याविश्वावसोर्द्वितीयाप्रतिरथस्यदे
वहूर्विधृतिरनुष्टुब्यज्ञदेवत्यावाजस्यैंद्र्यनुष्टुबुद्राभमैंद्राग्न्यनुष्टुबेव ॥२६॥
क्रमध्वंपंचाग्नेय्यः॥ आद्यानुष्टुप्ततस्त्रिष्टुप्ततोबृहतींपिपीलिकमध्याततोनुष्टु
प्त्रिष्टुबंत्याग्नेसहस्राक्षविराडाग्नेयीसुपर्णोद्वेपंक्तित्रिष्टुभौताठंसवितुःसा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

स॰नु॰ वित्रींत्रिष्टुभंपुरस्ताज्ज्योतिषंकण्वोददर्शविधेमाग्नेयींगृत्समदस्त्रिष्टुभमस्या सू॰अ॰
१९ स्त्रिस्थानोग्निर्द्देवताप्रैन्द्रोविराडाग्नेयीवसिष्ठस्यचित्तिंवैश्वकर्मण्यतिजगती- २
सप्तत आग्नेयीत्रिष्टुप्सप्तऋषीणांर्ठं ॥२७॥ शुक्रज्योतिःषण्मारुत्यः ॥ आद्या
चतुर्थीचोष्णिग्द्वितीयातृतीयाचगायत्रीपंचमीजगतीषष्ठीगायत्र्युष्णिग्वेंद्रंदै
वीर्मारुतमिमंत्रयोदशर्च्च आग्नेयस्त्रैष्टुभोनुवाकोयज्ञस्तुतिर्घृतस्तुतिर्वावसो
र्द्धाराभिवादिनीवाघृतंमिमिक्षेगृत्समदःसमुद्राद्वामदेवश्चत्वारिशृङ्गायज्ञपु
रुषदेवत्यऋषभोमंत्रः ॥२८॥ वाजश्चमेदेवानामार्षं ॥ एतैर्यजुर्भिर्यजमानोग्नेः
कामान्याचतेवाजप्रसवीयर्ठं सप्तर्च्चं विश्वेत्रैष्टुभंवैश्वदेवं लुशोधानाकोवाजो

नस्तिस्रोन्नदेवत्या आद्यानुष्टुब्द्वे त्रिष्टुभौ संमाविराजावाग्नेय्यौसरस्वत्यैलिं-

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

गोक्तदेवतं ॥२९॥ ऋताषाड्गंधर्वाप्सरसः ॥सनः प्राजापत्या प्रस्तारपंक्तिः स
मुद्रोसिवायव्यानित्रीणिरुचमाग्नेय्यनुष्टुस्त्वावारुणींत्रिष्टुभर्ठ· शुनःशेपः
स्वर्णाग्नेयानि पंचाग्निं युन स्म्याग्नेय्यस्तिस्र आद्येद्वेत्रिष्टुभौपंक्तिस्तृतीयादि
वोद्वेआग्नेय्यौपरोष्णिङ्महापदपङ्क्तीऽष्टौयज्ञोद्भृचंयजमानाग्निदेवत्यंगाल
वआद्योष्णिग्द्वितीयागायत्री ॥३०॥ यदाकूतादष्टर्चमाग्नेयं ॥विश्वकर्म्मणस्तृ
तीयादैवीवाद्याजगतीतिस्रस्त्रिष्टुभश्चतस्रोनुष्टुभोग्निरस्म्यग्न्यद्वैतवादिनींत्रि
ष्टुभंदेवश्रवादेववातश्चभारतावृचोयजुर्वेअग्नयोनुष्टुबाग्नेयी ॥३१॥ वार्त्रह
त्यायसप्तर्चमिन्द्रोपश्यत् ॥ आद्येद्वेवार्त्रघ्न्यौगायत्रीत्रिष्टुभौविश्वामित्रस्यचवि
नोनुष्टुम्मृगोनत्रिष्टुप्प्रथमार्ठ· शासोभारद्वाजोद्वितीयांजयऐंद्रोद्वेवैश्वानर्य्यौगा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

स॰नु यन्त्रीत्रिष्टुभौपृष्ठोदिविकुत्सस्यचाश्यामहेत्रिष्टुभावाग्नेय्यौकामवत्यावश्याम सू॰अ॰
२० भरद्वाजस्यचवयंतेकात्यस्योत्कीलस्यचधामछदनुष्टुब्वैश्वदेवी ॥३२॥ अथ २
सौत्रामणीप्रजापतेरार्षं॥ अश्विनोः सरस्वत्याश्चस्वाद्वींत्वानुष्टुप्सुरासोम-
देवत्यासोमोसिचत्वारिसौराणिपरितोभारद्वाजः सौमींबृहतींवायोस्त्रृचोगा
यत्रः सौम्यआभ्रूतेर्ब्रह्मक्षत्रंत्रिष्टुप्सुरासोमदेवत्यानानाहिजगतीसुरासोम
देवत्यातेजोसिपयोदेवत्यान्योजोसिसुरादेवत्यानिषाव्याघ्रर्ठं॰ हैमवर्च्चैरनु
ष्टुब्विषूचिकास्तुतिर्यदापिपेषाग्नेयीबृहतीसंपृचस्थपयोग्रहाविप्रचस्थसु
राग्रहादेवायज्ञंब्राह्मणानुवाकोविर्ठं॰ शांतिरनुष्टुभः सोमसंपत् ॥३३॥ स्करा २०
वतंचतुर्ऋचंत्रैष्टुभं ॥ अश्विसरस्वतींद्रदेवत्यंपितृभ्यः सप्तपित्र्याणिपुनन्तु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

मानवर्च्चंपावमानमाद्येद्वेपित्र्ये अनुष्टुभौप्रजापतिस्तृतीयांवैखानसआग्ने-
यींगायत्रींचतुर्थीलिंगोक्तदेवतानुष्टुप्पंचम्याग्नेयीगायत्रीषष्ठ्याग्नेयीब्रा
ह्मीचगायत्रीब्राह्म्यस्तृतीयःपादसौमीसप्तमीसावित्र्यष्टमीनवमीत्रिष्टुद्वै
श्वदेवीद्वेसमानाअनुष्टुभौपित्र्याद्याद्वितीयायजमानाशीर्द्वेस्मृतीत्रिष्टुब्दे
वपानपितृयाणौपंथानौब्रवीतीदर्ठं हविरूयवसानाष्टिर्यजमानाशीः ॥३४
॥उदीरतांत्रयोदशर्च्चंपैत्र्यंत्रैष्टुभर्ठं शंखएकादशीतुजगत्याद्याजानुदश
र्च्चौनुवाकोनवपित्र्यादशम्यैंद्रीगायत्रीतृतीयाचतुर्थीनवम्योनुष्टुभस्त्रिष्टु
भइतराःसोमोराजाष्टर्चमाश्विसरस्वतींद्राअपश्यन्नाद्यास्तिस्रोमहाबृहत्यउ
पांत्याचचतुर्थ्यन्तेअतिजगत्यौशेषेअतिशक्वर्य्यौत्र्यवसानेसीसेनतंत्रमाश्वि-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

सरस्वतींद्र देवत्याः षोडशजगत्यः ॥ ३५ ॥ क्षत्रस्ययोनिर्द्विपदागायत्री ॥ आस
न्दीदेवताकामात्वाकृष्णाजिनं मृत्योरुक्माववश्विनोर्भैषज्येन लिंगोक्त देवता
नित्रीणिकोसि प्राजापत्यागायत्री शिरोमे पंचर्चमिन्द्रशरीरावयव देवताकंतृ
तीयागायत्र्यंत्यामहापंक्तिस्त्र्यवसानानुष्टुभोंत्याः प्रतिक्षत्रेवैश्वदेवंत्रयादे
वादैवीपंक्तिस्त्र्यवसानाप्रथमाद्वितीयेवैश्वदेवमाद्यालिंगंलोमान्यनुष्टुब्लिं
गोक्तदेवता ॥ ३६ ॥ यद्देवास्तिस्रोग्निवायुसूर्यदेवत्याअनुष्टुभः ॥ कूष्मांडी
यंद्राग्मेलिंगोक्तदेवतंᳪं समुद्रेते द्विपदाविराडापीद्रुपदादिवानुष्टुबाप्सुद्वय
ᳪंसौर्यनुष्टुप्प्रस्कण्वस्यापो अद्याग्नेयीपंक्तिरेधोसिसमिद्देवत्येयजुषीसमा
ववर्त्यनिरुक्तागायत्रीवैश्वानरज्योतिर्यजुरभ्यादधाम्याग्नेयंस्तृचमानुष्टुभ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

माश्वतराश्विरर्ठं·शुनासोर्य्यनुष्टुप्सिंचंतिपरिसोथैंन्द्रीचानुष्टुब्धानावंतमैंद्रीगा
यत्रीविश्वामित्रस्यचबृहदिंद्रायबृहतीनृमेधपुरुषमेधयोरध्वर्योगायत्री॥
॥३७॥स्योभूतानामात्मप्रवादापंक्तिः॥नारायणीयाकौंडिन्यस्यप्राणपा
मेह्वेअनुष्टुबुपरिष्टाद्बृहत्यौलिंगोक्तदेवतेसमिद्धइंद्र एकादशाप्रीस्त्रिष्टुभ
आंगिरसइध्मस्तनूनपान्नराशर्ठं·सइडोबर्हिर्द्वारिउषासानक्तादैव्याहोता
रातिस्रोदेवीस्त्वष्टावनस्पतिःस्वाहाकृतयइत्येताआप्रीदेवता आयातुसप्त
त्रिष्टुभऐंद्र्य आमंद्रैर्बृहत्यायातुवामदेवस्त्रातारंगर्गआमन्द्रैर्विश्वामित्रएवे
द्वसिष्ठः ॥ ३८॥ अथहोत्रंत्रिपशोः॥समिद्धोअग्निराप्रीर्द्वादशाविदर्भिरश्वि
सरस्वतींद्रदेवत्याअनुष्टुभोश्विनाहविस्तिस्रोनुष्टुभएकैकाश्विसरस्वतींद्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

देवत्यायइंद्रइंद्रसवितृवरुणदेवत्यास्तिस्रोनुष्टुभोश्विनागोभिस्तिस्रोनुष्टुभो
युवंपुत्रमिवानुष्टुपूत्रिष्टुभौयस्मिन्नश्वास आग्नेय्यौजगतीत्रिष्टुभावश्विनाते
जसैकादशार्च्चं शस्त्यंगोमद्वृत्समदस्तृचमाश्विनंगायत्रंपावकानोमधुछंदाः
सारस्वतमिंद्रायाह्यैंद्रंमधुछंदा एवानुक्तमानुष्टुभमश्विसरस्वतींद्रदेवत्यं ॥
॥३९॥ इमंमेगायत्रीत्रिष्टुभौवारुण्यौश्शुनः शेपः॥ त्वन्नस्त्रिष्टुभावाग्निवारुण्यौ
वामदेवोमहीमूषुत्रिष्टुबादित्यासुत्रामाणंगयः प्लातः सुनावत्रौस्वर्ग्यागाय
त्र्यानोमैत्रावरुणींगायत्रींविश्वामित्रः प्रबाहवावसिष्ठस्त्रिष्टुभं समिद्धो-
अग्निरेकादशाप्रमा नुष्टुभं स्वस्त्यात्रेयस्यार्षंवयोधाइंद्रोदेवतावसं
तेनऋतुनाषडृचामानुष्टुभंलिंगोक्तदेवतं होतायक्षद्द्वादशाप्रीः प्रैषाअ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

श्विसरस्वतींद्रदेवत्या अश्विनौछागस्यसप्तलिंगोक्तदेवताः प्रैषावनस्पतिम
भियूपोग्निर्ठं· स्विष्टकृतर्ठं· स्विष्टकृदग्निर्देवंबर्हिरेकादशानुयाजप्रैषा अश्वि
सरस्वतींद्रदेवत्या अग्निमद्यसूक्तवाकप्रैषोलिंगोक्तदेवतोलिंगोक्तदेवतः ॥४०
॥ इतिसर्वानुक्रमणिकायांद्वितीयोऽध्यायः ॥२॥ ॥ॐ अथाश्वमेधश्चतु-
रोध्यायान्प्रजापतिरपश्यत् ॥ तेजोसिसौवर्णंनिष्कमिमामगृभ्णन्संवत्सरोय-
ज्ञपुरुषस्त्रिष्टुभमभिधालिंगोक्तानियो अर्वंतंगायत्र्यर्द्धेनाश्वस्तुतिः परोह्वी
लिंगोक्तोग्नयेलिंगोक्तान्येवाहिंकारायेत्यश्वस्यैकान्नपंचाशच्चेष्टितानिहिरण्य
पाणिंपंचर्चर्ठं· सावित्रंगायत्रमाद्यांमेधातिथिरग्निर्ठं स्तोमेनाग्नेयंतृचंगाय
त्रंर्ठं· सुतंभरोविश्वामित्रोविरूपोयथासंख्यमजीजनोहिपावमानींकृतिंपिपी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

लिकमध्यामनुष्टुभंत्र्यरुणत्रसदस्यूर्घिभूरश्वदैवतंदेवादेवमिहरंतिराग्ने-
यानिचत्वारिकार्यो दृभणानिलिंगोक्तान्याब्रह्मलिंगोक्तान्येवाध्यायात् ॥ १
॥ प्रजापतयेप्राजापत्यं ॥ यस्तेदेवंयःप्राणतस्त्रिष्टुप्कायीहिरण्यगर्भस्ययुं
जन्तिमधुछन्दाआदित्यदेवत्यांगायत्रींयुंजंत्यस्याश्वस्तुतिर्यद्वातोबृहतीमें
वसवस्त्वालिंगोक्तानिलाजीं ३ नश्वदेवत्यंकःस्विच्चतस्रोनुष्टुभःप्रश्नप्रतिप्रश्न
भूताब्रह्मोद्येहोतुर्ब्रह्मणाश्चवायुष्वालिंगोक्तानिसठं॰शितास्तिस्रोश्वदेवत्या
अनुष्टुब्विराड्त्रिष्टुभोग्निःपशुराश्चानित्रीण्ययंवेनुष्टुबश्वस्तुतिर्गणानांत्वाच-
त्वारिलिंगोक्तानि ॥ २ ॥ उत्सक्त्थ्यागायत्र्याश्वी ॥ यकादशर्चमानुष्टुभंद्वि
तीयात्परिष्टाद्बृहत्यध्वर्य्वादीनांकुमार्यादिभिरश्लीलभाषणंताएवदेवता

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

दधिक्राव्णोदधिक्रावावामदेव्यः सुरभिमतीमनुष्टुभमाश्वींगायत्रीर्ठं षड्ऋच
माश्वमुष्णिगाद्याचतस्रोनुष्टुभोंत्यात्रिष्टुप्कस्त्वाषड्ऋचमाश्वमाद्यागायत्रीपंचा
नुष्टुभः कः स्विदष्टादशर्च्चंब्रह्मोद्यर्ठं होत्रादीनांप्रश्नप्रतिप्रश्नभूतमाद्याश्चत
स्रोनुष्टुभः कास्विदाद्याश्चतस्रश्चांत्यादशात्रिष्टुभः सुभूरनुष्टुब्लिंगोक्तदेवता
होतायक्षत्प्राजापत्यः प्रैषः प्रजापतेर्हिरण्यगर्भः प्राजापत्यांत्रैष्टुभं ॥३॥ अ
श्वस्तूपरइत्यादयः ॥ पशवोध्यायेनोक्तादेवतावापर्यंग्यास्तथारोहितादयो
गुणयुक्ताः आरण्याश्चकपिंजलादय आध्यायाच्छादंदद्भिरित्यादित्वगित्येत
दंतंद्रव्यदैवतमुक्तम् ॥४॥अश्वस्तूपरोब्राह्मणोध्यायः ॥ शादंदद्भिस्त्वचांतश्च
जुंबकायवारुणींद्विपदांसुंडिभओदन्यएषाचाघनाशन्यंतर्ज्जले यस्येमेका

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ष्ठ्योत्रिष्टुभौहिरण्यगर्भः प्राजापत्य आनोदशार्द्धंजागतंवैश्वदेवंगोतमः-
स्वस्तिनोविराड्स्थानाभद्रंकर्णेभिस्तृचंत्रैष्टुभंमानोश्वस्तोमीयंदीर्घतमास्त्रै
ष्टुभंद्वाविंशऽशत्सृचमश्वस्तुतिस्तृतीयाषष्ठ्यौजगत्याविमानुद्वेपदंवैश्वदेवं
तृचंभौवनआप्त्योवासाधनभौवनोवा ॥५॥ अग्निश्चसप्तलिंगोक्तानि॥ प्रि
योदेवानांलौगाक्षिरनुष्टुभमनवसानांबृहस्पतेगृत्समदोब्राह्मींत्रिष्टुभमिंद्र
गोमन्नैंद्यौगायत्र्यौरम्याक्षिर्ऋतावानंप्रादुराक्षिर्वैश्वानरीयांवैश्वानरस्य
त्रिष्टुभंकुत्सोग्निर्ऋषिराग्नेयींगायत्रींवसिष्ठभरद्वाजौमहाँ२॥ऽइंद्रोमाहैंद्रीं
वसिष्ठस्त्वंवऐंद्रींपथ्याबृहतींनोधागोतमोबद्वाहिष्टंवसूयवआग्नेयीमनुष्टुभ
मेहिभरद्वाजोगायत्रीमृतवस्तेबृहतीत्युपक्षरेवत्सोगायत्रीं॥६॥उच्चातेगाय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

त्रंतृचर्ठः सौम्यमामहीयवोनुर्वीरैर्मुद्गलो यज्ञपुरुषस्त्रिष्टुभमग्नेपत्नीर्मेधा
तिथिराग्नेयींगायत्रीमाभियज्ञंभृचमृतु दैवतंमेधातिथिस्तवाय मैत्रीत्रिष्टु
भंविश्वामित्रोमेवनोजगतींगृत्समदःस्वाधिष्ठयामधुछंदाः सौम्यावनुक्ता
नांगायत्र्यर्ठः ॥ ७॥ समास्त्वाग्निकोध्यायः ॥ प्रजापतेरार्षर्ठः सामिधेन्योन
वाग्नेय्यस्त्रिष्टुभोग्निनादृष्टा अग्निर्ऋषिः कर्मागभूतमग्नि छं स्तौत्यूर्द्धाद्वा-
दशार्च्चमाग्रियमोष्णिहं विषमपदंप्राजापत्यमाग्नेयमग्निरपश्यदग्निर्हिप्र
जापतित्वेनसंस्तूयतेतेनप्राजापत्यं ॥ ८॥ पीवो अन्नाद्देवायव्ये त्रिष्टुभौव
सिष्ठः ॥ आपोहद्दे प्राजापत्ये हिरण्यगर्भः प्राजापत्यः प्रयाभिर्द्वेवायव्येव
सिष्ठोनियुत्वान्वायव्याः षड्वायोश्शुक्रोनुष्टुबेकयाचत्रिष्टुबंत्यागायत्र्योनियु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

 त्वाचायोषेगृत्समदोवायोशुक्रः पुरुमीढाजमीढौतववायोव्यश्व आङ्गिर
सोभित्वा वसिष्ठ ऐंद्रं प्रगाथं प्रथमा बृहती द्वितीयासतोबृहतीत्वामिदेव
ठ॰शंयुर्बार्हस्पत्यः कयान ऐंद्रं तृचं गायत्रं वामदेवोंत्यानुपादनिचृद्यज्ञाय
ज्ञावऊर्जोनपातठ॰शंयुःपाहिनोभर्गः प्रागाथएतं तृचं प्रागाथमाग्नेयं द्वेबृ
हत्यौतृतीयासतोबृहती संवत्सरोस्याग्नेयं ॥ ९॥ इंद्रमिडः सौत्रामणिको-
ध्यायः ॥ एकादशप्रयाजप्रैषा ऐंद्रा आप्रीदेवत्या आद्येनुवाके देवं बर्हिरनु
याजप्रैषा ऐंद्रा एकादशैवाग्निमद्येन्द्रः सूक्तवाकप्रैषस्त्वामद्य प्रतीकउभयत्रा
पिसमिधानं महद्वायोधस आप्रिय एकादशप्रयाजप्रैरवास्तथैव देवं बर्हिरनु
याजप्रैरवा अग्निमद्यवायोधसः सूक्तवाकप्रैषः ॥ १०॥ समिन्द्धो अंजन्नाम्ब

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

मेधिकोध्यायः ॥ आद्याआप्रीस्त्रिष्टुभएकादशाश्वस्तुतिर्बृहदुक्थोवामदे
व्योददर्शाश्वोवासामुद्रिर्यदक्रंदस्त्रयोदशाश्वस्तुतिस्त्रिष्टुभोभार्गवोजम
दग्निर्ददर्शदीर्घतमाश्वसमिद्धोअद्यद्वादशाप्रीस्त्रिष्टुभोजमदग्निः ॥ ११ ॥
केतुंकृण्वन्नाग्नेयीमनिरुक्तांगायत्रींमधुछन्दाः ॥ जीमूतस्येवपायुर्भार
द्वाजःसंग्रामांगान्वृक्षौस्तौषीत्सन्नाहंकार्मुकंगुणमार्लीतूणंजगत्यर्द्धेन
सारथिमर्द्धेनरश्मीन्हरीन्नरथर्ठंरथगोपामित्यन्जगत्यालिंगोक्तदेवता-
द्वाभ्यांत्रिष्टुबनुष्टुभ्यामिषुमनुष्टुभाकश्यांततोहस्तघ्नंततस्त्रिचोरथदुंदुभि
देवत्यावेंद्रोर्द्धर्चोन्त्यःसर्वास्त्रिष्टुभोनुक्ताआग्नेयःकृष्णग्रीवइत्याद्याएकाद
शिन्योर्द्वयोःपशुदेवताअग्नयेगायत्रायेतिदशाहविषोवेष्टेर्द्देवता ॥ १२ ॥ दे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वसवितुर्द्वावध्यायौ ॥ पुरुषमेधोनारायणः पुरुषोददर्शविश्वानि देवगाय
त्रीर्ठ॰ सावित्रीर्ठ॰ श्यावाश्वोविभक्तारं मेधातिथिर्ब्रह्मणे ब्राह्मणमितिद्वेकं
डिकेतपसेनुवाकश्चब्राह्मणं ॥१३॥ सहस्रशीर्षाषोडशर्च्चमानुष्टुभं ॥ त्रिष्टु
बंत्यंपुरुषोजगद्बीज मन्त्र देवताश्चः षड्चउत्तर नारायणो मंत्र आद्यास्ति-
स्रस्त्रिष्टुभोद्वे अनुष्टुभावंत्यात्रिष्टुप् ॥१४॥ तदेवसर्वमेधोध्यायः ॥ आत्म
दैवतः सप्तमेहनि सर्वहोमेविनियुक्तः सर्वमेधंब्रह्मस्वयंभ्वैक्षततदीयंमं
त्रगणंप्रवायुमछेत्येतस्मादाद्येद्वे अनुष्टुभौनतस्याद्विपदागायत्रीहिरण्य
गर्भश्चितस्रोमामाहिर्ठ॰ सीद्यस्मान्नद्वे एताः प्रतीकचोदिताब्रह्मयज्ञेध्ये-
याः सर्वत्रैवमेषोहचतस्रस्त्रिष्टुभ आपोहयश्चित्प्रतीकचोदिते ॥१५॥ वेन

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

स्त्वसंचत्रिष्टुभः ॥ सदसस्पतिंत्रिचेनमेधाकामोमेधांयाचतेप्रथमागायत्रीलिं
गोक्तदेवताद्वितीयाग्नेय्यनुष्टुप्तृतीयालिंगोक्तदेवतानुष्टुबिदम्मेमांत्रव
र्णिक्यनुष्टुबेतयादेवेभ्यःश्रीकामोयाचतेश्रियं ॥ १६ ॥ अस्याजरासः ॥ सप्त
दशाग्निष्टुत्याग्निष्टोमिकेप्रथमेहनिपुरोरुचआग्नेय्यआद्येद्वेऐंद्रवायवस्या
स्याजरासोवत्सप्रीईरयोधूमकेतवोविरूपोयजमानोद्वेमैत्रावरुणस्ययज
मानोगोतमोद्वेविरूपेशुक्रस्यकुत्सोयमिहमंथिनोवैश्वदेवग्रहग्रहणेत्रीणि-
शताविश्वामित्रऐंद्राग्नस्याग्निर्वृत्राणिभरद्वाजोवैश्वदेवस्यविश्वेभिःसोम्यंमे
धातिथिरायन्मरुत्वतीययोर्द्वेआयत्पराशरः शाक्त्योग्नेशर्द्धात्रिदुहिताविश्ववः
वारात्वाठंहिभरद्वाजस्त्वेअग्नेद्वेबृहत्यावादित्यस्यत्वेअग्नेवसिष्ठःश्रुधिप्रस्क

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ण्वआदित्यग्रहग्रहणेविश्वेषामदितिर्वामदेवोगोतमोमहोअग्नेःसावित्रस्यलु
शोधानाकोनुक्तंगायत्रंत्रैष्टुभं ॥ १७॥ इन्द्रस्तुत्युत्थ्येद्वितीयेहनि ॥ ऐंद्रः पुरोरु-
चोद्वादशप्रतीकचोदितेचद्वेतिस्त्रश्चापाश्विद्वसिष्ठोगावउपपुरुमीढाजमीढोय
द्घवसिष्ठआसुतेसुनीतिरातिष्ठतंविश्वामित्रःप्रवःसुचीकोबृहन्नित्रिशोक
इंद्रेहिमधुछंदाइंद्रोवृत्रविश्वामित्रःकुतस्त्वमगस्त्यआतद्रौरीविंतिशाक्त्यइ
मान्तेकुत्सोजगतीमनुक्तंगायत्रंत्रैष्टुभं ॥१८॥ सूर्यस्तुत्युत्थ्येतृतीयेहनि ॥ सौर्य
चतुर्दशपुरोरुचस्तिस्त्रश्चप्रतीकोक्ताविभ्राड्बृहज्जगतींविभ्राड्ढ्रौर्यउदुत्यति
स्त्रः प्रस्कण्वआनोगस्त्योषदघश्रुतकक्षसुतंकक्षीतरणिःप्रस्कण्वस्तत्सूर्य्य-
स्यद्वेकुत्सोबणमहाँ२॥ द्वेजमदग्निर्बृहतीसतोबृहत्यौश्चायंतइवनृमेधोबृह

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तींमत्यद्यादेवाःकुत्स आकृष्णोनहिरण्यस्तूप आङ्गिरसोनारव्यातर्ठं सौर्यङ्गा
यत्रंत्रैष्टुभं ॥१९॥ वैश्वदेवस्तुतिचतुर्थेहनि ॥ वैश्वदेव्यः पुरोरुच एकादशाष
द्व प्रतीकोक्ताः प्रवावृजेवसिष्ठस्त्रिष्टुभइंद्रवायुबृहस्पतिंद्वेमेधातिथिरधिनः
कुसीदीकाण्वोग्न इन्द्र प्रतिक्षत्र इन्द्राग्नी मित्रावरुणाजगतींकाश्यपोवत्सा
रोस्मेरुद्राः प्रगाथोर्वांचो अद्यकूर्म्मोगार्त्समदो विश्वेअद्यकुशाधानाकोवि
श्वेदेवाः सुहोत्रोदेवेभ्योहिवामदेवोजगतीमनुक्तंगायत्रत्रैष्टुभं ॥२०॥अथाऽ
नारभ्याधीतंमंत्रगणं ॥ अर्वाक्पितृमेधादादित्ययाज्ञवल्क्यौ ददृशतुः प्रवा
युंपंचदशर्च्चः पुरोरुगाणोद्वेच प्रतीकोक्ते प्रवायुमृजिश्वोमित्रर्ठं हुवेद्वेमधुछ
न्दामित्रंलिंगोक्तादस्त्वाशुवाकव आश्विनीं विदद्यद्यैन्द्रींकुशिकोनहिस्पशांविश्वा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

स·नु मित्रोवैश्वानरीमुग्रावि घनिनैंद्राग्नीं भरद्वाजउपास्मैसौमीन्देवलोसितोवाये- सू·अ·
२८ त्वाविश्वामित्रोजनिष्ठाउग्रोगौरीवितिरातु वामदेवस्तृच मैन्द्रं त्वमिन्द्रं द्यौ नृमे ३
धः पथ्याबृहती सतोबृहत्यौयज्ञोदेवानांकुत्सोदब्धेभिः साविन्नींजगतींभर
द्वाजः ॥ २१ ॥ प्रवीरयापंचदशार्च्चः पुरोरुगाणाः ॥ द्वेचप्रतीकोक्तेप्रवीरयावसिष्ठो
वायव्यांकाव्ययोराजानेषुदक्षास्त्तिरश्चीनः परमेष्ठी प्रजापतिर्भाववृत्तंतृचमारो
दर्सीजगतीं विश्वामित्रउक्थे भिर्वृत्रहंतमावसिष्ठउपनः सुहोत्रोवैश्वदेवींब्रह्मा-
णिमेगस्त्योद्वे इंद्रमरुत्संवादे तार्द्दिदाथर्वणो बृहद्दिव इमाउत्वाद्वेबृत्यौमेधाति
थिरयर्ठं·सहस्त्रंमेधातिथिः सतोबृहतीं ॥ २२॥ आनस्त्रयोदशार्च्चः पुरोरुगाणः ॥ २८
चतुर्ऋचंप्रतीकचोदितंचानोवायव्यांजमदग्निरिन्द्रवायूसुसन्दृशैंद्रवायव्यां

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तापसक्रुधागित्था मैत्रावरुणीं जमदग्निरायातमाश्विनीं वसिष्ठः प्रैतु वैश्वदे
वीं कण्वश्चन्द्रमा अप्स्वैंद्री माकुती परिणामवादिनीं त्रित आस्यो देवं देवं वोम
नुर्वैवस्वतो वैश्वदेवीं दिविपृष्टोमृध ऐन्द्र इन्द्राग्नी अपात्सु होत्रो देवासो हि म
नुरयां धमहे नृमेधोस्येन्मेधातिथिर्दशाम्येकादश्यंत्याचसतो बृहत्यः शेषा
बृहत्यः शेषा बृहत्यः ॥ २३ ॥ इति सर्वानुक्रमणीये तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ ॥
यज्जाग्रतः षडृचं मानसं त्रैष्टुभं षठं शिवसंकल्पः ॥ पितुन्नूष्णिह मगस्त्योन्नस्तु-
तिमन्विच्चतुर्ऋचमानुष्टुभं द्वयोरनुमितिर्द्वयोः सिनीवालीसरस्वत्यौ सिनीवाली
पृथुष्टुके द्वे गृत्समदस्त्वमग्ने द्वे आग्नेय्यौ जगत्यौ हिरण्यस्तूप आंगिरस उत्ता
नायां द्वे देवश्रवा देववातश्च भारता वाद्या त्रिष्टुब्द्वितीयानुष्टुप्प्रमन्महे नोधा द्व्यृच

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

मैन्द्रं त्रैष्टुभमिच्छन्तित्वाश्वृचमैन्द्रं त्रैष्टुभमेव देवश्रवादेववातश्च भारती ॥ १ ॥
अषाढं षुत्सु गोतमः ॥ चतुर्ऋचं त्रैष्टुभं सौम्यमष्टौ व्यरव्यच्चतुर्ऋचं त्रैष्टुभं सा
वित्रमांगिरसो हिरण्यस्तूपो द्वितीया जगत्युभापिबतु माश्विनं तृचमुभापिबतं
प्रस्कण्वो गायत्री मन्यस्वती माश्विना त्रिष्टुभो कुत्स आरात्रि पत्थ्या बृहतीं रा
त्रिदेवत्यां कशिपा भरद्वाजदुहितोषस्तद्दुःखस्यां परोष्णिहं गोतमः प्रातरग्निं
वसिष्ठः सप्तर्चमाद्या जगती बहुदेवत्या पंच भगदेवत्यास्त्रिष्टुभोंत्योषस्याः
॥ २ ॥ पूषन्त वसुहोत्रः ॥ पथस्पथः परिपतिमृजिश्वैतेपो छ्यो गायत्री त्रिष्टु
भो त्रीणि पदा वैष्णव्यो गायत्र्यो मेधातिथिर्घृतवती भुवनानां भरद्वाजो द्या
वापृथिव्यां जगतीं येनो लिंगोक्तदेवतां त्रिष्टुभं विहव्य आना सत्या हिरण्यस्तूप

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

आश्विनी मेषवो मारुतीं त्रिष्टुभमगस्त्यः सहस्तोमा ऋषिसृष्टिप्रतिपादिकां
त्रिष्टुभं यज्ञः प्राजापत्य आयुष्यं वर्चस्यं तृचं दक्ष उष्णिक् शाकरी त्रिष्टुभो हिर-
ण्यस्तुतिरुतनऋत्विजो बहुदेवत्या त्रिष्टुभमिमां गिरः कूर्मो गार्त्समद आदि
त्यदेवत्यां त्रिष्टुभं ६ सप्तऋषयो ध्यात्मवादिनी जगत्युत्तिष्ठं तृचो ब्राह्मणस्प
त्य आद्ये बृहत्यौ कण्वो घोरोंत्यां त्रिष्टुभं गृत्समदो य इमा चतुर्ऋचं प्रतीकोक्तं
॥३॥ अपेतोध्यायः ॥ पित्र्य आदित्यस्य देवानां वाद्या गायत्री परं यजुः सविता
ते गायत्री वायुः पुनातु चत्वारि लिंगोक्तानि सविता ते गायत्री परं मृत्यो संकसुक-
स्त्रिष्टुभं मृत्युदेवत्या ७ शं वातो नुष्टुप् बृहत्यौ वैश्वदेव्या वश्मन्वती सुचीक-
स्त्रिष्टुभ वैश्वदेवीमपाघं लिंगोक्तदेवता मनुष्टुभ ७ शुनःशेपो दुःस्वप्ननाशनी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

मनड्वाहमानडुह्यनुष्टुबिमंजीवेभ्यः संकसुकोमृत्युदेवत्यांत्रिष्टुभमायुष्मान
ग्नआग्नेयींत्रिष्टुभंवैखानसः परीमेनुष्टुभमैंद्रींभारद्वाजः शिरिंबिहः क्रव्या
दमग्निंत्रिष्टुभंमाग्नेयींदमनोवहवपांजातवेदसीत्रिष्टुप्स्योनापृथिवीमेधा
तिथिः पार्थिवींगायत्रींमस्मात्वमाग्नेयींगायत्र्यानिरुक्ता ॥ ४ ॥ ऋचंवाचंपंचा
ध्यायीं ॥ दध्यङाथर्वणोददर्शाग्निकाश्वमेधिकवर्ज्जमाद्योध्यायः ॥ शांत्यर्थो
वैश्वदेव आद्यानियजूꣳषियन्मेबार्हस्पत्यापंक्तिः कयात्वमैन्द्र्यानिरुक्तागा
यत्रींद्वोविश्वस्यविराड्‌द्विपदाशन्नोद्वे अनुष्टुभावहानिद्विपदागायत्रीशन्न
इन्द्राग्नीत्रिष्टुबायत्र्यावंत्याशीर्द्यौः शांतिर्यजूꣳषिनमस्तेअस्त्वनुष्टुभौत
च्चक्षुः पुरउष्णिक्सौरी ॥ ५ ॥ आददेनारिरस्यश्विदैवतं ॥ देवीद्यावापृथिव्यं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

देव्योवम्र्यो वल्मीकवपेयत्यग्रेवराहविहतमिन्द्रस्यौज आदाराः प्रैतुमरवस्या
श्वस्यर्ज्जवेघमायदेवस्त्वार्च्चिरसिघर्मदेवत्यानियोघर्मस आदित्योय एष
तपत्यनाधृष्टापुरस्तात्ससपार्थिवानियजमानाशीर्मधुप्राणदेवत्यानिगर्भो
देवानामवकाशामामाहिर्ठंसीरित्येतदंताघर्मदेवत्याधर्तादिवऊर्द्ध्व बृहत्य
पश्यंगोपांत्रिष्टुभंदीर्घतमात्हदेवा परोष्णिक्त्वष्टेमन्तः पत्न्याशीरहः केतुना
यजुषीघर्मदेवत्ये ॥६॥ आददेदित्यै रज्जुः॥ इड एहिगौर्यस्ते त्रिष्टुभंदीर्घत
मा इन्द्राश्विनावैश्वदेवानिसमुद्रायत्वावातनामानिस्वाहाघर्मायघर्मदेव
त्येविश्वा आशा आश्विन्यनुष्टुब्दिविघाघर्मदेवत्यमश्विनाघर्मंमुष्णिगपा
तांककुबमेन्न्यस्मेरवरः स्वाहापूष्णेससालिंगोक्तदेवतानिस्वाहासंपयोदेवत्यं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

स॰नु मधुहुतंघर्म्मोभीमंगायत्रीबृहत्यावनवसानेअतिशक्करीवाग्नेयीसमस्ता सू॰अ॰
३१ त्र्यवसानायातेघर्मक्षत्रस्यबृहतीचतुःसक्तिर्महाबृहतीर्घर्मैतदनुष्टुबचिक्र ४
दस्मरोष्णिग्यावतीद्यावापृथिवीदधिघर्मोमयित्वत्पंक्तिर्यजमानाशीःपय
सोरेतोगायत्र्यनवसानात्विषःसंवृग्दधिघर्मोनुक्तंघर्मदैवतं ॥७॥स्वाहा
प्राणेभ्योमांत्रवर्णिक्योदेवता॥ मनसःकाममनुष्टुब्यजमानाशीःश्रीर्देवता
प्रजापतिःसंभ्रियमाणोयथाकालंप्रायश्चित्तदेवताःसवितात्रथमेहन्यत्य-
हंक्रमेणोग्रश्चमारुतीगायत्रीविमुखाख्योमंत्रोग्नौविनियुक्तस्तस्मादाग्नि
कएवास्यऋषिःपरमेष्ठीप्राजापत्योवाग्निर्ठंहृदयेनाश्वमेधिकानित्रीणि ३१
तंत्रोक्तएवऋषिर्लोमभ्यःस्वाहेतिप्रायश्चित्ताहुतयोद्विचत्वारिंशत् ॥८॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ईशावास्यमात्मदेवत्य आनुष्टुभोध्यायः ॥ अनेजदेकं त्रिष्टुप्सपरिजगतीवा
युरनिलं यजुर्षीॐ ३ ॥ मितिपरमाक्षरस्ययोगिनामालंबभूतस्यपरस्यब्रह्म
णः प्रणवाख्यस्यास्थूलादिगुणयुक्तस्यब्रह्मऋषिछंदोगायत्रंपरमात्मादेव-
ताब्रह्मारंभेविरामेचयागहोमादिषुशांतिपुष्टिकर्मसुचान्येष्वपिकाम्यनैमित्ति
कादिषुसर्वेषुविनियोगोस्यक्रतोत्रिभिर्य्यजुर्भिरंतेयज्ञान्योगीस्मारयत्यग्ने
नयांतेनमस्कारोक्तिर्हिरण्मयेनादित्योपासनमोॐ ३ मितिनामनिर्देशोब्रह्म-
णः खंब्रह्मेत्याकाशरुपमन्तेब्रह्मध्यायेत् ॥ १ ॥ अथातश्छन्दोदेवता ॥ गायत्र्या
अग्निरुष्णिहः सवितानुष्टुभः सोमोबृहत्याबृहस्पतिः पंक्तेर्वरुणस्त्रिष्टुभइन्द्रो
जगत्याविश्वेदेवाविराजोमित्रः स्वराजोवरुणोतिछन्दसः प्रजापतिर्विछन्दसो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वायुर्द्विपदायाः पुरुष एकपदायाब्रह्मासर्वास्त्रच आग्नेय्यः सर्वाणियजूꣳषिवा
यव्यानि सर्वाणिसामानि सौराणि सर्वाणि ब्राह्मणानिचस्वाहाकारस्याग्निर्व
षट्कारस्य विश्वेदेवाः कर्मारंभेमंत्राणांदेवतावेदितव्याः सन्यस्य मनसिदेव-
तांततोहविर्हूयते देवतामविज्ञाययोजुहोति देवास्तस्यहविर्नजुषन्तेस्वाध्या
यमपियोधीतेमंत्रदेवतज्ञः सोमुष्मिँल्लोके देवैरपीड्यतेतस्माच्चदेवतावेद्यामं
त्रेमंत्रेप्रयत्नतोमंत्राणांदेवताज्ञानान्मंत्रार्थमधिगच्छति मंत्रार्थज्ञानात्तुविधू
तपाप्मानाकमभ्येतिनहि कश्चिदविज्ञाययाथातथ्येन देवताः श्रौतानांकर्म
णांविप्रः स्मार्तानांचाश्नुतेफलम् ॥१०॥ अनादिष्टमध्वरादौ ॥ सर्वंतकर्मणीप
रिभाषितंमंत्रगणंवक्ष्यामः सर्वमाग्नेयंगायत्रंगौतमीयꣳ सर्वꣳ साविन्नमौ-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ष्णिहंभारद्वाजीयर्ठ॰सर्वर्ठ॰सौम्यमानुष्टुभमाथर्वणिकर्ठ॰सर्वंबार्हस्पत्यंबार्हतमा
ङ्गिरसर्ठ॰सर्वंवारुणंपांक्तमालंबायनीयर्ठ॰सर्वमैंद्रंत्रैष्टुभंयाज्ञवल्कीयर्ठ॰सर्वमादि
त्यदैवतंजागतंकौत्सं ॥११॥ ज्योतिष्टोमेदीक्षाप्रभृति ॥ वक्ष्यामोदीक्षायांभृगुर
ग्नाविष्णुगायत्रीप्रापणीयआंगिरसोदितिरुष्णिक्क्रयेविश्वामित्रः सोमोनुष्टु-
बातिथ्येवसिष्ठोविष्णुबृहतीप्रवर्ग्येकश्यपआदित्यपङ्क्तिः रुपसत्स्वात्रेयउपस
द्देवतात्रिष्टुबग्नीषोमीयेगस्त्योग्नीषोमौजगतीप्रायणीयेतिरात्रआग्निवेश्यो
होरात्रेअतिजगतीचतुर्विर्ठ॰शत्यहेसौकरायणः संवत्सरः शक्वर्यभिप्लुवेषडहे
सौवर्णोर्द्धमासामासाश्चातिशक्वरीपृष्ठ्येषडहेसायकायनऋतवोष्ठिरभिजिति
प्रियघृतोग्निरत्यष्टिः स्वरसामसुसरस्वत्यापोधृतिर्विषुवतिरौहिणायनआदि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

स॰नु त्योतिर्धृतिर्विश्वजितिसौभरइन्द्रः कृतिर्गौआयुषोर्वाकलिर्मित्रावरुणौप्रकृति सू॰अ॰
३३ र्दशरात्रआचार्योविश्वेदेवाआकृतिर्दाशरात्रिकेपृष्ठ्येषडहेभाल्लवेयोदिशोविकृ ४
तिश्छन्दोमेषुशौल्वायनइमेलोकाः संकृतिर्दशमेहनिपराशरः संवत्सरोभिकृति
र्महाव्रतेशैलिनः प्रजापतेरुत्कृतिरुदयनीयेतिरात्रेभौवायनोवायुश्छन्दांसिस
र्वाणि॥१२॥ऋषिभिरुपलक्षितंवाक्यं॥ ऋषयश्छंदोभिरुपलक्षितादेवतामं
त्रवर्णाऋग्यजुःषयोर्विनियोगतश्च विज्ञेयाः सर्वमेतच्छन्दोदैवतमार्षंचविज्ञा
ययत्किंचिज्जपहोमादिकरोतितस्यफलमश्नुतेब्रह्मयज्ञारंभेयथाविधिस्ना-
त्वाछन्दः पुरुषमेनोनिर्णोदनं शरीरन्न्यसेतिर्य्यग्बिलश्चमसऊर्ध्वबुध्नस्त- ३३
स्याक्षिणीगोतमभरद्वाजौश्रोत्रेविश्वामित्रजमदग्निनासिकेवसिष्ठकश्यपौवा

गात्रिर्गायत्रींछंदोग्निर्देवताठं·शिरसिविन्यसेदेवमेवोष्णिहठं·सवितारंग्रीवास्व-
नूकेबृहतींबृहस्पतिंबाह्वोर्बृहद्रथन्तरेद्यावापृथिवीमध्येत्रिष्टुभमिन्द्रठं·श्रोण्यो
र्जगतीमादित्यंमेढ्रेतिछंदसंप्रजापतिंपायौयज्ञायज्ञियंवैश्वानरमूर्वोरनुष्टुभं
विश्वान्देवानष्ठीवतोः पंक्तिंमरुतःपादयोर्द्विपदांविष्णुंप्राणेषुविछंदसंवायुन्न्यू
नातिरिक्तेष्वङ्गेषून्न्यूनाक्षरंछंद आपोदेवतेत्येवठं·सर्वांगेषुयोजयित्वावेदम-
यःसंपद्यतेशापानुग्रहसमर्थोभवतिब्राह्म्यंतेजश्चवर्द्धतेनकुतश्चिद्भयंविन्दत
ऋङ्मयोयजुर्मयःसाममयस्तेजोमयोब्रह्ममयोमृतमयः संभूयब्रह्मैवान्येतित
स्मादेतन्नाब्रह्मचारिणेनातपस्विनेनासंवत्सरोषितायानाप्रवक्त्रेतुब्रूयाद्नेना-
धीतेनचांद्रायणाब्दफलमवाप्नोत्यनेनचसम्यग्ज्ञानेनब्र ह्मणःसायुज्यठं·सलो

कत्तामाप्नोत्याप्नोत्याप्नोति ॥१३॥ इतिसर्वानुक्रमण्यांचतुर्थोऽध्यायः ॥४॥ ॥
अथछंदाꣳसिगायत्र्युष्णिक् ॥ अनुष्टुब्बृहतीपंक्तित्रिष्टुब्जगत्यतिजगतीशक्वर्य
तिशक्वर्यष्ट्यत्यष्टिधृत्यतिधृतयः कृतिप्रकृत्याकृतिविकृतिसंकृत्यभिकृत्युत्कृत
यश्चतुर्विꣳशत्यक्षरादीनिचतुरुत्तराण्यूनाधिकेनैकेननिचृद्भुरिजौद्वाभ्यांविरा
ट्स्वराजौपादपूर्णार्थंतुक्षैप्रसंयोगैकाक्षरीभावान्व्यूहेदाद्येतुसप्तवर्गेपाद
विशेषान्संज्ञाविशेषास्तानमनुक्रामंतएवोदाहरिष्यामोविराड्रूपाविराट्-
स्थानाश्चबहूनाअपित्रिष्टुभएवेत्युद्देशस्तत्रदशैकादशद्वादशाक्षराणांवै
राजत्रैष्टुभजागताइतिसंज्ञाअनादेशेष्टाक्षराःपादाश्चतुष्पदाश्चर्चः ॥१॥ ३४
प्रथमंछन्दस्त्रिपदागायत्री ॥ पंचकाश्चत्वारः षट्कश्चैकश्चतुर्थश्चतुष्कोवाप

दपंक्तिःषट्सप्तैकादशाउष्णिगार्भात्रयसप्तकाःपादनिचृन्मध्यमःषट्कश्चेदतिनि
चृद्दशकश्चेद्यवमध्यायस्यास्तुषट्सप्तकाष्टकाःसावर्द्धमानाविपरीताप्रतिष्ठा
द्वौषट्कौसप्तकश्चेतिह्रसीयसी ॥२॥ द्वितीयमुष्णिक्त्रिपदांत्योद्वादशकआ
द्यश्चेत्पुरउष्णिङ्मध्यमश्चेत्ककुप्त्रैष्टुभजागतचतुष्काः ककुब्न्यंकुशिरेकाद
शिनोःपरःषट्कस्तनुशिरामध्येचेत्पिपीलिकमध्याद्यः पंचकस्त्रयोऽष्टका अनुष्टुबा
र्भाचतुःसप्तकोष्णिगेव ॥३॥ तृतीयमनुष्टुप्चतुष्पदाथपंचपंचकाःषट्कश्चैकोम
हापदपंक्तिर्जगतावष्टकश्चकृतिर्मध्येचेदष्टकः पिपीलिकमध्यानवकयोर्मध्ये
जागतःकाविराणनववैराजत्रयोदशौनष्टुरूपादशकास्त्रयोविराडेकादशकावा
॥४॥ चतुर्थंबृहतीतृतीयोद्वादशक आद्यश्चेत्पुरस्ताद्बृहतीद्वितीयश्चेन्न्यंकुसा-

रिण्युरोबृहतीस्कंधोग्रीवीवांत्यश्चेदुपरिष्टाद्बृहत्यष्टिनोर्मध्येदशकौविष्टारबृहती
त्रिजागतोर्द्धबृहतीत्रयोदशिनोर्मध्येष्टकः पिपीलिकमध्यानवकाष्टकैकादशा
ष्टिनोविषमपदाचतुर्नवकाबृहत्येव ॥५॥ पंचमंपंक्तिः पंचपदाथचतुष्पदाविराड्
दशकाअयुजौजगतौसतोबृहतीयुजौचेद्विपरीताद्यौचेत्प्रस्तारपंक्तिरंत्यौचेदा-
स्तारपंक्तिराद्यांत्यौचेत्संस्तारपङ्क्तिर्मध्यमौचेद्विष्टारपंक्तिः ॥६॥ षष्ठंत्रिष्टुप्त्रैष्टु
भपदाद्वौतुजागतौयस्याः साजागतेजगतीत्रैष्टुभेत्रिष्टुब्वैराजौजागतौचाभि-
सारिणीनवकौवैराजस्त्रैष्टुभश्चद्वौवावैराजौनवकस्त्रैष्टुभश्चविराट्स्थाने
कादशिनस्त्रयोष्टकश्चविराड्रूपाद्वादशिनस्त्रयोष्टकश्चज्योतिष्मतीयतो
ष्टकस्ततोज्योतिश्चत्वारोष्टकाजागश्चमहाबृहतीमध्येजागतश्चेद्यवमध्या-

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

द्वौदशकावष्टकास्त्रयः पंक्त्युत्तराविराट्पूर्वावा ॥७॥ सप्तमंजगतीजागतपदाष्टिनस्त्रयः स्त्रौचद्वौमहासतोबृहत्यष्टकौसप्तकः षड्ढोदशकोनवकश्चषडष्टकावामहापंक्तिर्माध्यंदिनीयेवाजसनेयकेसर्वानुक्रमणिकैषाकृतिर्भगवतः कात्यायनस्यैषाकृतिर्भगवतः कात्यायनस्य ॥८॥ ॥इतिसर्वानुक्रमणीयेपंचमोऽध्यायः ॥५॥ ॥कंडिकासंख्या १२४ ॥ समाप्तः ॥ ॥

इदं पुस्तकं भगीरथात्मज हरिप्रसादेन मोहमय्यां जगदीश्वर शिलायंत्रे मुद्रितम्. संवत् १९४० शके १८०६ भाद्रपदमास.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

इति सर्वानुक्रमसूत्रं समाप्तम्

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu